

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Сумський державний університет
Навчально-науковий медичний інститут

Кафедра фізичного виховання і спорту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА МАГІСТРА

ФАХОВА ПІДГОТОВКА БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ

В УМОВАХ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт»

Галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

Виконав:

студент денної форми навчання,

II курсу, групи СПм–101

Гончаренко Ігор Юрійович

підпис

Науковий керівник:

д.фіз.вих., доцент

Сергієнко Володимир Миколайович

підпис

Оцінка (бали/національна шкала):

У роботі немає запозичень із праць інших авторів без відповідних посилань

Голова ДЕК: _____

підпис

Реєстраційний номер _____

« _____ » _____ 20__ р.

Суми – 2022

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ОСНОВИ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ І СПОРТУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ.....	6
1.1. Специфіка професійної діяльності тренерів з виду спорту	6
1.2. Сутність професійної інформації в освітньому процесі.....	15
1.3. Практика як складова професійної діяльності	18
Висновки до розділу 1.....	22
РОЗДІЛ 2. МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕНЬ.....	23
2.1. Методи дослідження.....	23
2.1.1. Аналіз і узагальнення науково-методичної літератури....	23
2.1.2. Педагогічне спостереження.....	23
2.1.3. Опитування (анкетування).....	24
2.1.4. Експертна оцінка	24
2.1.5. Методи статистичної обробки даних	24
2.2. Організація дослідження.....	25
РОЗДІЛ 3. ОБГРУНТУВАННЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВЛЕНОСТІ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК.....	26
3.1. Розвиток професійно-важливих знань під час проходження виробничої практики.....	26
3.2. Реалізація практичних навичок у процесі тренерської практики..	31
3.3. Напрями формування професійної підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту.....	46
Висновки до розділу 3.....	51
РОЗДІЛ 4. АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ.....	52
ВИСНОВКИ	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	57
ДОДАТКИ.....	66

ВСТУП

Актуальність теми. Сучасний рівень розвитку суспільства, освіти та науки висуває високі вимоги до компетентності фахівців різних напрямів, що потребує суттєвих змін у професійній підготовці. Конкуренція на ринку праці передбачає перехід до ефективніших форм фізкультурно-оздоровчої та спортивної роботи з молоддю, особливо відчутні потреби вдосконалення педагогічної освіти, зокрема навчання майбутніх інструкторів з фізичної культури і спорту, тренерів з видів спорту [3; 27; 35]. Практика як ланка професійно-педагогічної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» дозволяє органічно поєднати навчання, із практичною діяльністю студентів з реалізації засвоєних знань, умінь і навичок із виконання професійних функцій фахівця фізичної культури та спорту, тобто своєрідна інтеграція усіх компонентів освітньої структури спеціальності, покликана логічно завершити становлення майбутнього бакалавра фізичної культури та спорту (Н. І. Воловик, В. А. Березовський, 2017; О. І. Верітов, 2020; О. В. Єрмоленко, К. О. Стрелков, 2020; Н. А. Кожемяка, В. Г. Лосік, 2020). З метою реалізації професійних функцій під час навчання у закладах вищої освіти у студентів необхідно прививати здатність до пошуку і використання необхідної інформації, виховувати високу відповідальність за результати своєї освітньої, наукової та творчої діяльності; формувати вміння застосувати на практиці отримані знання та вдосконалювати професійні навички і компетентності. Дослідження фахівців доводять, що фундаментальна фахова підготовленість є базовою для вдалої професійної діяльності майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту (А. А. Ребрина, 2021; О. О. Фролова, О. Я. Лисецька, 2021; М. В. Прозар, К. І. Стрельбіцька, 2022).

Невід'ємним компонентом євроінтеграційних процесів є професійна підготовка спортивних тренерів, яка передбачає створення в Україні передумов для мобільного навчання у вітчизняних та європейських закладів вищої освіти, а також для розширення ринку праці українських тренерів у країнах Європи. На жаль, сьогодні вітчизняні вимоги до професійної підготовки і кваліфікації

спортивних тренерів не узгоджені з європейськими стандартами тренерської діяльності, що негативно впливає на європейську інтеграцію фахівців фізичної культури і спорту [21; 24; 29; 63].

Традиційна система освіти не в змозі забезпечити органічне входження нової генерації фахівців у цій сфері в складне та швидкозмінне поле різнопланових потреб освітньої діяльності в порівнянні з країнами Європи. Проблеми функціонування галузі освіти в Україні зумовлені низкою чинників, серед яких: невідповідність нормативно-правової бази сучасним вимогам; незадовільний стан матеріально-технічної бази, недостатнє бюджетне фінансування; низький рівень заробітної платні, недостатня кількість інструкторів з фізкультурно-оздоровчої діяльності, тренерів з видів спорту, розбалансованість у системі підготовки та підвищення кваліфікації фахівців; низький рівень наукового забезпечення розвитку фізичної культури і спорту тощо [9; 15; 31; 60]. Зазначені негативні тенденції є наслідком наявної суперечності, зокрема між важливістю набуття в процесі фахової підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту досвід у конкретних педагогічних ситуаціях та дефіцитом ефективних методів формування готовності до професійно-педагогічної діяльності. Необхідність професійного становлення у процесі фахової підготовки зумовлює розв'язання професійно-важливих якостей, формування готовності до тренерської діяльності, професійного самовдосконалення та самореалізації, що й викликає актуальність даного напрямку дослідження.

Мета дослідження – полягає у визначенні, теоретичному обґрунтуванні й перевірці ефективності підготовки майбутніх бакалаврів з фізичної культури та спорту до реалізації професійних функцій.

Завдання дослідження.

1. З'ясувати педагогічну сутність професійної діяльності та професійно-педагогічної компетентності бакалаврів фізичної культури та спорту.
2. Виявити рівень виконання професійних умінь і навичок здобувачів вищої освіти у процесі проходження виробничої і тренерської практики.

3. Визначити напрями формування професійної підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту в умовах закладів вищої освіти.

Об'єкт дослідження: підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту в закладах вищої освіти.

Предмет дослідження – фахова підготовка бакалаврів фізичної культури та спорту в умовах проходження практик.

Методи дослідження: аналіз і узагальнення науково-методичної літератури, педагогічне спостереження, опитування (анкетування), експертна оцінка, методи статистичної обробки даних.

Наукова новизна: обґрунтовано й перевірено підготовку майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту у процесі виробничої і тренерської практик, яка інтегрує організаційно-педагогічні умови та досягнення очікуваного результату – задовільного, доброго, відмінного рівня готовності до професійної діяльності. Вдосконалено наукові положення контекстного підходу в підготовці бакалаврів з фізичної культури та спорту до професійно-педагогічної діяльності.

Практичне значення роботи полягає в тому, що визначено напрями формування професійно підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту згідно системної організації освітнього процесу закладів вищої освіти й водночас як підсистеми професійної підготовки майбутніх інструкторів-методистів фізичної культури і спорту, тренерів з видів спорту.

Апробація результатів дослідження. Основні результати дослідження доповідалися й розглядалися на ІХ Міжнародній науково-методичній конференції «Інноваційні технології в системі підвищення кваліфікації фахівців фізичного виховання і спорту» (Суми, 10–11 листопада 2022).

Структура роботи складається із вступу, чотирьох розділів, висновків, списку літератури джерел, додатків. Робота містить 9 таблиць і 10 рисунків. Список використаної літератури нараховує 64 джерел. Об'єм роботи – 74 сторінки тексту.

РОЗДІЛ 1

ОСНОВИ ГОТОВНОСТІ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ ДО ПРОФЕСІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність професійної діяльності тренерів з виду спорту

Відомо, що для виявлення специфіки і створення моделі конкретної діяльності необхідно попередньо відтворити основні властивості об'єкта дослідження. Вирішення цього завдання, в свою чергу, вимагає цілісного аналізу внутрішньої побудови праці, а будь-яке цілісне утворення має свій зміст і структуру. Під змістом розуміють сукупність елементів і процесів, які складають основу об'єкта і обумовлюють існування та розвиток. Структура обумовлює закономірні стійкі зв'язки і взаємовідносини частин і елементів системи. Відповідно дослідження змісту певної професійної діяльності дозволить виявити сукупність її компонентів, а дослідження структури дасть можливість розкрити їх взаємозв'язки.

Важливою складовою життєвого успіху впродовж тривалого періоду свідомого життя людини є її професія.

Професія – це своєрідна сукупність умінь, навичок, видів діяльності, особистих захоплень та зацікавлень людини, що служить джерелом заробітку, сприяє виявленню творчих здібностей і реалізації власних та суспільних устремлінь. Число професій, яких налічується тисячі, постійно збільшується, як і збільшується кількість фахових спеціальностей і спеціалізацій [15].

Професія визначає місце людини у соціальній структурі і є джерелом її духовного і матеріального благополуччя. Професія найчастіше пов'язана з освітою, колом інтересів, потребами, вона накладає відбиток на особу, її світогляд, поведінку.

Професійна діяльність тренера з виду спорту спрямована на виховання й навчання рухових дій дітей. Як і інші види соціальної діяльності, вона виникла у зв'язку з об'єктивними потребами суспільства [13; 26; 27].

Вивченню особливостей професійної діяльності тренерів з видів спорту присвячена значна кількість наукових праць [12; 14; 18; 29; 35]. Проводяться теоретичні й практичні розробки професіограм окремих педагогічних спеціальностей. Водночас у більшості з них специфіка діяльності майбутнього фахівця фізичної культури і спорту підміняється описом необхідних для її виконання умінь і навичок, натомість ж ці вміння групуються за окремими напрямками [17; 20; 41; 44; 49; 59].

Так, науковець Т. В. Петровська [37] вважає, що вміння тренера поділяються на організаторські, комунікативні, конструктивні, гностичні і рухові. Організаторські вміння пов'язані з реалізацією намічених планів. Уміння тренера-викладача спілкуватися з дітьми, колегами з роботи, батьками, знаходити раціональні шляхи взаємодії з оточенням – це організаторські, комунікативні вміння. Конструктивні вміння допомагають фахівцеві планувати свою діяльність. До них належать вміння відбирати і будувати навчальний матеріал, здійснювати перспективне і поточне планування. Гностичні вміння пов'язані з пізнанням тренером як окремих спортсменів, так і колективу групи в цілому, з аналізом психолого-педагогічних ситуацій і результатів своєї діяльності. Рухові вміння відображають насамперед вміння тренера-викладача виконувати фізичні вправи. Правильний показ тієї або іншої фізичної вправи, що входить у програму навчання, визначає ефективність освітньої діяльності вихованців. Професійна діяльність тренера має складну структуру і значні відмінності від інших педагогічних професій.

Потрібно зазначити, що в цих та інших наукових працях немає єдиних поглядів на проблему педагогічних умінь. Такий підхід не дозволяє охопити всю змістову сторону професійної діяльності тренерів з видів спорту. Окремі автори [48; 53; 54; 57] висловлюють сумніви в доцільності подальшого поділу педагогічних умінь на певні групи й піддають критиці існуючі класифікації. Вони вважають, що всі вміння тісно взаємопов'язані й серед них важко виділити найбільш загальні.

Педагогічну діяльність тренера з виду спорту не можна розглядати ізольовано від діяльності дітей. Перебуваючи в постійному взаємозв'язку, тренер і учні утворюють єдину педагогічну систему, що має складну й динамічну будову. У такій складній навчально-виховній системі діти поетапно переходять з об'єкту діяльності в суб'єкт. При цьому, вживаючи термін «суб'єкт», як зазначають В. В. Мулик, О. І. Камаєв. [34], маємо на увазі не лише існування природно притаманної людині мотиваційної сфери, внутрішнього суб'єктивного простору особистості, а й активну діяльність тренера щодо створення суб'єктної позиції вихованців. Саме «фізично культурна» людина може бути суб'єктом не тільки самовиховання, а й залишатися ним в освітньому процесі, що здійснюється за участю іншого суб'єкта (тренера). Тож перед тренером стоїть ніби подвійна мета: формування фізичної культури дітей і впровадження на її основі суб'єкт-суб'єктних взаємин.

Володіючи засобами побудови взаємин на суб'єкт-суб'єктних засадах, тренер приймає професійні рішення не на підставі безпосередніх емоційних реакцій, а опосередковано, через специфічно професійні вміння [2; 3; 4;]. Тому не випадково останнім часом науковцями все послідовніше підкреслюється необхідність активізації суб'єктної позиції студента – майбутнього тренера, зокрема фахівця фізичної культури і спорту, формування його педагогічної свідомості.

На думку вчених [5; 9; 21], цілісна педагогічна система може розглядатись як діалектичний взаємозв'язок двох відносно самостійних підсистем: діяльність педагога і діяльність учнів, кожна з яких, у свою чергу, можна уявити системою за відношенням до її внутрішньої будови, у найбільш загальному вигляді її функціонування в освітньому процесі спортивної школи можна подати таким чином: діяльність тренера – «навчальна інформація» – діяльність учнів.

Водночас педагогічний процес у галузі фізичного виховання і спорту має свої відмінності. Так, під час навчальних занять діти не лише активно засвоюють певну суму знань і набувають відповідних умінь та навичок, але й

удосконалюють свої рухові якості: силу, витривалість, координацію, швидкість, гнучкість; поліпшують стан здоров'я й фізичну працездатність. Отже, тренер управляє не лише учнями, але й розвитком їх рухових якостей. Це, відповідно, впливає на змістову сторону професійної діяльності майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту. Тому, на нашу думку, систему навчально-тренувального процесу з обраного виду спорту спортивної школи можна подати у наступному вигляді (рис. 1.1).

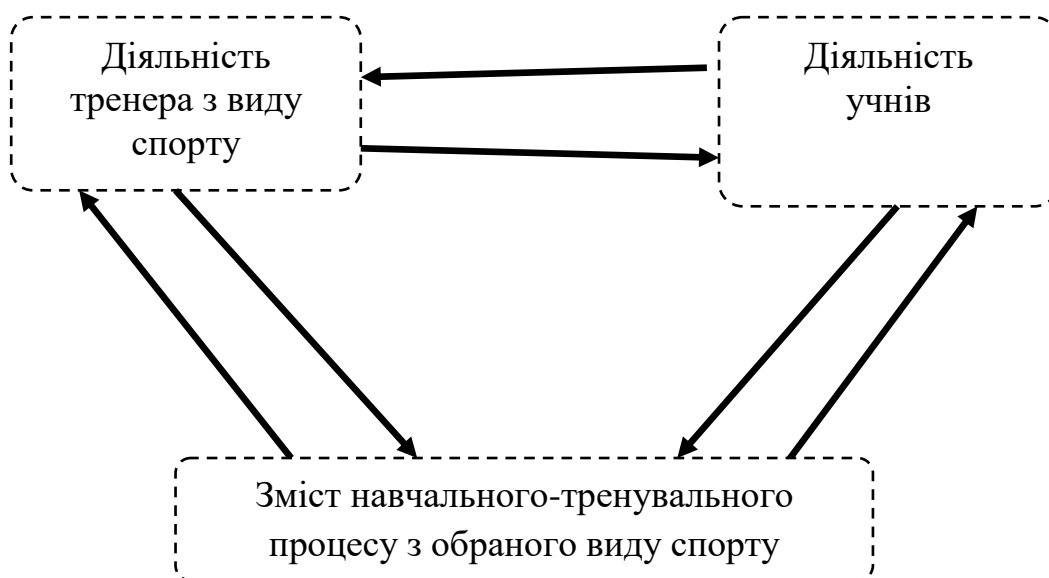

Рис. 1.1. Схема навчально-тренувального процесу в дитячо-юнацькій спортивній школі

Важливо відзначити, що деякі молоді тренери мають неправильну думку: нібито для належного тренування свого виду спорту досить знати лише його. Наведена схема навчально-тренувального процесу в дитячо-юнацькій спортивній школі наочно свідчить, що поряд із знаннями свого виду спорту повинен досконало володіти методикою викладання й технікою управління діяльністю юних спортсменів. У цьому необхідно підкреслити особливе значення володіння педагогічною технікою.

Педагогічна техніка включає дві групи вмінь: уміння керувати собою та вміння взаємодіяти з іншими суб'єктами в процесі вирішення педагогічних завдань. До першої групи входять уміння управляти своїми руховими діями,

емоційним станом, технікою мовлення; до другої – дидактичні, організаційні, комунікативні та ін. [14]. Тому для професійної підготовки фахівців фізичного виховання і спорту важливе зосередити увагу на набуття вмінь і навичок управляти діяльністю учнів. Під час аналізу будь-якої діяльності традиційно виділяються дві її сторони: мотиваційна та операціональна, між якими існують складні взаємозалежності. Особливо гостра проблема взаємозв'язку сторін виникає у процесі аналізу такої практично-орієнтованої діяльності, як навчальна [25]. У вітчизняній психолого-педагогічній літературі традиційно підкреслюється пріоритет мотиваційної сфери [33;40, 42, 55].

Узгодження психологічних вимог професії до людини з її індивідуальними характеристиками можливе або шляхом самої зміни умов її діяльності, або шляхом розвитку тих психічних якостей, які необхідні для її подальшої успішної роботи. Саме на вирішення цього завдання, тобто на розвиток професійно значимих якостей як необхідної умови ефективного оволодіння професією, і необхідно звернути особливу увагу в організації професійного навчання бакалаврів фізичної культури та спорту.

Професійна діяльність тренера представлена у вигляді певної хронологічної послідовності активних дій і пауз. У цьому в інтересах пошуку психологічних резервів підготовки проявляється правомірний діахронічний аналіз діяльності тренера з виду спорту. Діахронічний аналіз висуває на перший план якраз характер мінливості різних параметрів. Огляд відповідної літератури показує, що питання про діахронічну структуру професіоналізації діяльності належить до числа найменш досліджених [32]. Професійна діяльність тренера з виду спорту охоплює тривалий період життя людини. Успішне її виконання пов'язане не лише з психічними процесами, а й з найбільш глибинними та стійкими особистісними утвореннями. Проте для цих утворень характерні певні межі, вихід за які на тривалий час органічно неможливий через порушення психічної цілісності особистості [45]. Узагальнюючи результати аналізу, потрібно зазначити, що тренерська діяльність має свою специфіку. З одного боку, вона виступає як «чистий» тренер, проводячи тренувальні заняття, а з

другого – як організатор навчально-тренувального процесу спортсменів, спрямовуючи зусилля всіх учасників цього процесу на досягнення єдиної мети – найвищого спортивного результату [4] (рис. 1.2).

Із рисунка видно, що тренер з виду спорту повинен залучити всіх дітей до різноманітних форм занять; включити в цей процес усе доросле оточення дитини (від батька до вчителів загальноосвітніх закладів); об'єднати зусилля всіх державних і громадських організацій, що займаються питаннями виховання, охорони здоров'я й захисту дітей.

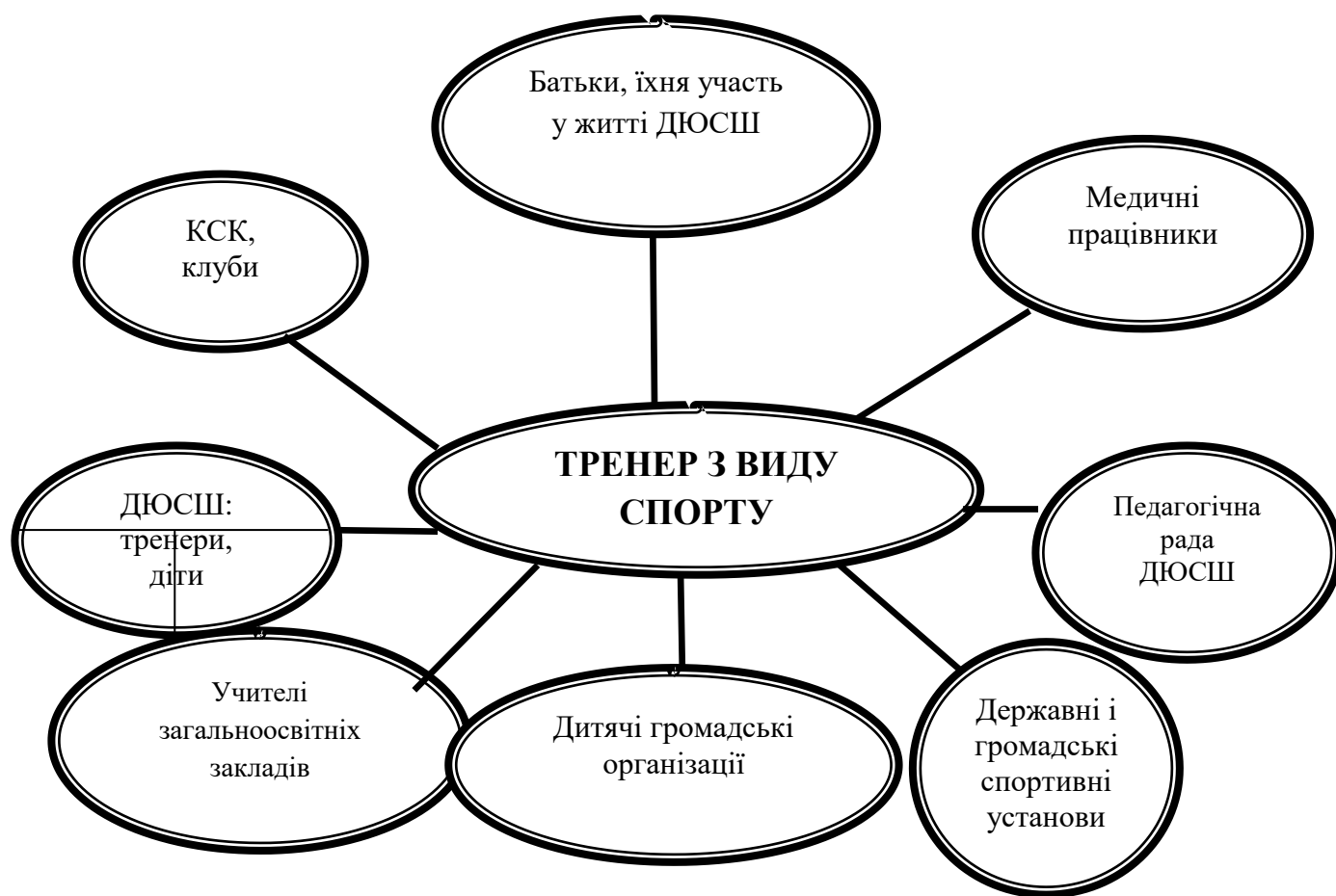

Рис. 1.2. Тренер з виду спорту в системі фізичного виховання спортсменів

Діяльність тренера з виду спорту базується на чотирьох компонентах: педагогічній спрямованості, знаннях, уміннях, професійно важливих якостях, а також на інтегральній характеристиці цих компонентів – авторитетові [46].

Спрямованість – це прагнення особистості до певного виду занять, яке базується на сильному та стійкому інтересі до нього.

Професійна спрямованість – це прагнення особистості займатись педагогічною діяльністю, а педагогічна спрямованість бакалавра з фізичної культури і спорту формується з двох основних мотивів – любові до дітей та інтересу до активних і регулярних занять обраним видом спорту.

Знання є одним із чинників, який визначає можливості тренера в його професійній діяльності. Діти пробачать своїм наставникам і суворість, і сухість, і навіть прискіпливість, але не пробачать поганого знання своєї справи. Ерудиція бакалавра з фізичної культури і спорту складається із загальних знань (суспільних, а також знань із літератури, мистецтва, історії та ін.), які характеризують світогляд та загальну культуру фахівця, а також спеціальних знань, які потрібні для здійснення фізкультурно-педагогічної діяльності [19; 24; 50; 65]. Вони поділяються на психолого-педагогічні, медико-біологічні та фізкультурні. Спеціальні знання також поділяються на теоретичні, практичні та методичні.

Теоретичні знання стосуються історії фізичної культури, фізіологічних закономірностей роботи організму людини, біомеханічних закономірностей рухових дій, принципів виховання та навчання тощо. Це знання, які потрібні для пояснення і пов'язані з запитанням «чому?», «для чого».

Практичні знання тренера-викладача стосуються насамперед знань про те, як потрібно виконати ту чи іншу рухову вправу.

Методичні знання дають можливість відповісти на запитання, як потрібно виконати вправу, але вони стосуються лише виконання вправи учнями, це знання того, як навчити іншого.

Уміння – це практичне володіння способами виконання окремих рухових дій або діяльністю в цілому відповідно до правил та цілі діяльності.

Професійно важливі якості поділяються на: моральні; комунікативні (включаючи педагогічний такт); вольові; інтелектуальні (включають перцептивні якості, мнемічні (якості пам'яті) та атенційні (якості уваги); психомоторні [30; 60; 61; 62].

Моральні якості проявляються в поведінці. Мораль – це форма суспільної свідомості, яка виконує функцію регулювання поведінки людини. Тренер з виду спорту повинен бути інтелігентним, ставити до себе високі вимоги, пам'ятаючи, що тренер – це людина, яка є взірцем правильної поведінки та повинен мати багато моральних якостей: гуманізм, увічливість, чесність, вимогливість, правдивість, справедливість, принциповість, самокритичність та ін. Комунікативні якості (до них відносяться вміння спілкуватись, доброзичливість, увічливість та ін.) допомагають тренерів налагоджувати контакт із учнями під час спілкування, що сприяє успіхові у виховній роботі, до цих якостей відноситься і педагогічний такт [31].

Вольові якості (наполегливість, терплячість, вимогливість, рішучість, сміливість, самовладання) мають велике значення для успішної тренерської діяльності в обраному виді спорту. Діти (особливо хлопці) дуже поважають тренерів, які добиваються спортивних успіхів без грубого примусу та погроз, а також без педантизму. Нестриманий тренер не може успішно проводити виховної роботи з дітьми тому, бо в їхніх очах він не має авторитету.

Інтелектуальні якості підкріплюють дидактичні уміння тренера, допомагають йому знаходити правильні рішення у навчально-тренувальній роботі, обумовлюють ефективність творчості, пошуку ним нових шляхів у навчанні дітей різного. До цих якостей належать: ясність та логічність мислення, його критичність, уява, дотепність. Особливу роль у діяльності бакалаврів фізичної культури і спорту відіграє оперативність мислення, яка характеризує здатність швидко знаходити оптимальні рішення конфліктних ситуацій [58].

Інтелектуальні якості базуються на перцептивних та атенційних якостях, які характеризують властивості сприймання та уваги. І. М. Сеченов писав про реакцію раптового бачення, яка тісно пов'язана із швидкістю та об'ємом сприймання та з властивостями уваги. Ця якість дозволяє тренерів швидко орієнтуватись у ситуаціях, які постійно змінюються. Тут важливу роль відіграє розподіл уваги. Тренер одночасно повинен слідкувати за багатьма об'єктами та

моментами в своїй діяльності, він повинен слідкувати за змістом та формою викладу свого матеріалу, якістю рухових вправ, які показує, та зрозумілістю пояснень, які він дає, своєю позою, мімікою, рухами і одночасно постійно спостерігати за усіма спортсменами.

Часто, щоб не переривати хід показу, пояснення, виконання вправи, тренер повинен перенести свій вплив на учня (наприклад, він може зробити зауваження порушникові дисципліни після закінчення показу рухової вправи вказати на допущені учнями помилки). Це вимагає від тренера хорошої короткотривалої пам'яті, щоб не забути, що він повинен сказати тому чи іншому учневі, якщо закінчиться виконання вправи чи фрагменту тренувального заняття. Тобто це пов'язано з мнемічними якостями – швидкістю та міцністю запам'ятовування.

Психомоторні якості найбільш важливі для тренерської діяльності. Багато вправ, які потрібно показувати учням, вимагають великої фізичної сили, гнучкості, швидкості реакції. З віком рухові якості мають тенденцію до регресу, тому постійним піклуванням є вдосконалення і підтримання їх на необхідному рівні, а це пов'язано з дотриманням рухового режиму, повноцінного харчування, із піклуванням про своє здоров'я. Психомоторні якості тісно пов'язані з швидкістю бачення, ступенем концентрації уваги під час реагування на об'єкти або сигнали тощо.

Тренер, який має авторитет в учнів, сильно впливає на них як вихователь, бо авторитетові більше вірять і намагаються наслідувати його. Авторитет не набувається під час навчання професії, його завойовує фахівець, удосконалюючи свою педагогічну майстерність [31].

Авторитетом у будь-якій сфері життя та діяльності називається людина, на думку якої зважають, яку намагаються наслідувати і якій довіряють вирішення тих чи інших питань.

Авторитет професіонала в галузі фізичної культури та спорту залежить від знань та вмінь у цій сфері, а також від спортивного статусу в минулому (спортивного розряду) тренера [10].

Професійна діяльність тренера з виду спорту має багато спільного з будь-якою виробничою діяльністю. Вона включає у себе мету, засоби праці, технологію, виконавців.

Кінцевою метою занять спортом є найвищий спортивний результат, також зміцнення здоров'я юних спортсменів, забезпечення їхнього всебічного розвитку, підготовка до життя. Кінцева продукція: знання, рухові вміння і навички, високий рівень фізичної підготовленості, особистісні якості – моральні, емоційно-вольові, інтелектуальні, естетичні.

1.2. Сутність професійної інформації в освітньому процесі

Професійна інформація як окремий самостійний елемент професійної освіти та професійної орієнтації в цілому представляє собою систему організації та проведення навчально-тренувальної роботи, спрямованої на засвоєння необхідних знань про соціально-економічні, психологічні і психофізіологічні умови правильного вибору професії.

Профінформаційні елементи роботи [5; 6; 50; 63; 64]:

– профінформаційні заняття, завданнями яких є активізація інтересу студентів до вивчення та вибору професій; виховання у підлітків відповідального й активного ставлення до свідомого вибору професії; виявлення правильної мотивації вибору професійної діяльності; сприяння розвитку пізнавальної активності та самостійності учнів; стимулювання дітей до самовиховання професійно значущих якостей з метою професійного самовизначення та становлення особистості;

– професіографічна зустріч, яка є одним з шляхів вивчення професій учнями і представляє собою зустріч представника певної професії. У ході професіографічної зустрічі учні разом з представником професії проводять психологічний аналіз змісту професійної праці, описують вимоги професії до психологічній сфері особистості. За допомогою учнів представник професії розкриває соціально-економічні та технологічні аспекти професійної

діяльності, а також психологічну структуру своєї професії і аналізує себе як фахівця, відповідаючи на поставлені ним же питання: Чим йому подобається обрана професія? Завдяки чому йому вдається домагатися високої продуктивності в праці? Чому ця професія подобається не кожній людині? Чому в цьому виді професійної праці деякі особистості не справляються з окремими завданнями або виконують їх погано?;

– професіографічна екскурсія, завдання якої полягає в тому, щоб, з одного боку, ознайомити учнів зі структурою сучасного виробництва, його технікою, технологією, організацією праці, з пристроєм і принципами дії машин, із застосуванням та використанням в технології виробництва знань про різних природних закономірностях, а з іншого – навчити їх самостійно аналізувати професії в профорієнтаційних цілях. Іншими словами, професіографічна екскурсія – це форма організації пізнавальної діяльності учнів, спрямованої на отримання і аналіз професіографічної інформації безпосередньо в конкретних умовах професійної діяльності людей;

– професіографічне дослідження, що ґрунтується на організації самостійної діяльності учнів і передбачає самостійне добування інформації про дану професію певними групами дітей з метою складання профорієнтаційної характеристики даного виду професійної діяльності. Професія вивчається по п'яти аспектах, відповідно до яких учнів розбивають на п'ять груп: перша досліджує загальні відомості про професію, друга – характеристику процесу праці, третє – санітарно-гігієнічні умови праці, четверта – вимоги професії до фізичної і психологічної сфери людини, п'яте – вимоги до професійної підготовки.

Важливу роль в організації та проведенні профорієнтаційної роботи з учнями відіграють навчально-методичні кабінети профорієнтації ДЮСШ, КФК, Спортивних клубів. У роботу кабінету професійної орієнтації входить інформування дітей про різні галузі господарства; ознайомлення з найбільш поширеними професіями; виявлення та розвиток професійних інтересів, схильностей, здібностей учнів до певних видів трудової діяльності; формування

в дітей професійних намірів, відповідних психофізіологічних якостей особистості і враховують потреби суспільства в кадрах; організація консультацій для дітей з питань вибору професії, працевлаштування та продовження освіти; проведення зборів, лекцій, зустрічей, індивідуальних консультацій з вчителями та батьками; вивчення та узагальнення передового досвіду з профорієнтації; здійснення зв'язку з виробничими колективами та громадськістю з питань професійної орієнтації [23]. Професіографія – одна з основних галузей професіології, яка вивчає професійну діяльність людей. Завдання професіології: опис професій чи спеціальностей, основних вимог, які вони пред'являють до людини, її психофізіологічних якостей, а також виявлення факторів, що обумовлюють успішність або неуспішність діяльності людини, задоволеність нею [53]. У професіології розрізняють поняття «професія», «спеціальність» і «кваліфікація».

Професія – це певний вид трудової діяльності, що виникає в процесі суспільного розподілу праці і що вимагає для його виконання певних здібностей, спеціальних теоретичних знань і практичних навичок. Професія визначається характером створюваного продукту, використовуваних знарядь і специфічними умовами виробництва в даній галузі (наприклад, тренер, масажист). Спеціальність є підвидом професії, що визначається подальшим розподілом праці в межах однієї професії (наприклад, тренер-викладач, тощо).

Кваліфікація працівника визначається рівнем спеціальних знань, практичних навичок і характеризує ступінь складності виконуваного робочим конкретного виду роботи. До кваліфікованих робочих кадрів відносяться працівники, які володіють теоретичними знаннями і практичними навичками, які вимагають відповідного навчання та атестації. Комплексне, систематизоване, багатостороннє описання конкретного виду роботи, призначене для психологічного вивчення праці та використання в подальшій практичній діяльності, називають професіограмою [15].

Загальний план опису професії (професіограми) містить наступні розділи.

1. Загальні відомості про професії, спеціальності (найменування професії, потреба у даних спеціалістах, форми професійної підготовки, робочі місця, які можна зайняти після придбання професії).

2. Зміст і умови роботи (використовувані матеріали, робочий інструмент, процес роботи і його результати, рівень механізації і автоматизації, необхідні для роботи знання, уміння, навички, характер і умови праці).

3. Людина в процесі роботи (привабливі сторони роботи і її труднощі, ступінь відповідальності та елементи творчості, психофізіологічні якості і медичні протипоказання, позитивні і негативні наслідки роботи для людини).

4. Соціально-економічні особливості професії (система оплати праці та соціальне забезпечення, культурно-побутові умови, перспективи професійного зростання, географія професії та ін.).

Тому винятково важливого значення набуває модернізація процесу навчання бакалаврів фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти зокрема, де відбувається опанування студентами комплексом знань, умінь і навичок, їхній професійний розвиток, формуються інтереси, професійні мотиви та ціннісні орієнтації, що завершується виробленням професійно-педагогічної позиції.

1.3. Практика як складова професійної діяльності

Невід'ємною складовою частиною підготовки студентів до майбутньої професії є практика, якій належить провідна роль у системі професійної підготовки студентів до майбутньої професії бакалавра фізичної культури та спорту [47]. Практика як зв'язуюча ланка між процесом навчання та самостійною роботою студентів забезпечує пізнавальний досвід професійної діяльності [7]. Теоретична підготовка, яку отримує студент у ЗВО, повинна мати не лише навчальний, а й виховний характер.

Застосування комплексного підходу як принципу навчання, а також принципів систематичності та послідовності сприяє ефективності проходження

в сучасних організаціях та установах, практик та набуття знань і вмінь навчально-виховної та організаційної роботи з дітьми, різними віковими групами населення. Сучасні бакалаври фізичної культури і спорту проходять кілька практик з II по VI курси (денна та заочна форма навчання) [7; 11].

Під час проходження практик у студентів формується стійкий інтерес до майбутньої професії бакалавра фізичної культури та спорту, і потреби в професійній самоосвіті.

Велика увага в професійній підготовці під час практик приділяється виробленню творчого підходу у студентів до майбутньої професії тренера з виду спорту. Практика створює умови більш свідомого ознайомлення з сучасним станом навчально-виховної роботи в ДЮСШ, СК, з передовим досвідом роботи тренерів-практиків. Під час практик студенти, майбутні бакалавр фізичної культури та спорту, намагаються надавати практичну допомогу в організації і проведенні спортивно-масової роботи.

Під час подальшого навчання у ЗВО, засвоївши курси теорії та методики спортивного тренування, психолого-педагогічних дисциплін, спеціальних предметів, гігієни спорту, основ тренерської майстерності, на педагогічних і переддипломній практиці майбутні фахівці галузі фізичної культури і спорту більш свідомо ставляться до самовиховання і до самооцінювання себе як майбутнього професіонала. Все це спонукає їх приділяти більшу увагу засвоєнню знань, набуттю вмінь та навичок, засвоєнню знань психолого-педагогічних дисциплін і вивченню вікових особливостей учнів різних вікових груп, у період практик студенти виконують: обов'язки помічника тренера з обраного виду спорту; ознайомлюються з навчальними планами підготовки у навчально-тренувальних групах.

Аналіз підсумків практик студентів II–VI курсів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» дав змогу розділити коло професійних обов'язків на три періоди [8; 16; 28; 39; 43].

I період – загальне ознайомлення студентів із навчально-виховною роботою школи та можливостями її вдосконалення, використання засобів

фізичної культури в роботі з учнями різних груп фізичної підготовленості, вивчення стану здоров'я дітей та їх фізичний розвиток, оволодіння методикою вивчення проблем спілкування та взаємостосунків тренер-учень і проведення фізкультурно-спортивних заходів.

II період характеризується:

- набуттям умінь використання засобів та методів тренування в роботі з командами;
- навчальною та тренувальною роботою інструктора з фізичної культури і спорту;
- всебічним вивченням особистості спортсмена;
- активізацією участі у всіх виховних заходах, які відбуваються в закладі.

III період – вивчення системи диференційованої та індивідуальної роботи з юними спортсменами. Студенти вчать спостерігати, аналізувати всі дії спортсменів. Збирають і оформляють психолого-педагогічну характеристику навчально-тренувальної групи.

Під час літніх канікул студенти на громадських засадах надають велику допомогу в проведенні спортивно-масової роботи в таборах праці й відпочинку, у спортивних таборах за видами спорту. Спортивно-масова й оздоровча робота з дітьми та підлітками є одним із засобів підвищення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту.

Аспект практичної діяльності студентів-практикантів широкий [51; 52]. До її змісту можна віднести:

- професійну підготовку до здійснення навчально-тренувальної роботи в ДЮСШ;
- проведення різних спортивно-масових і оздоровчих заходів;
- здійснення контролю за виконанням спортсменами режиму дня;
- дотримання санітарно-гігієнічних правил, активна участь у проведенні загартувальних вправ;
- проведення ранкової гімнастики, фізкультурних хвилинок, продовжених перерв;

- організація спортивної роботи (спортивні гуртки, секції); підготовка спортивних команд до змагань і проведення змагань та спартакіад;
- проведення навчальних занять у басейні з плавання;
- підготовка до участі в змаганнях із туристичної роботи тощо.

Практика – один із засобів професійного формування майбутнього тренера з виду спорту.

Формуванню професійно підготовлених бакалаврів фізичної культури і спорту сприяє:

- особиста мотивація студента на таку спеціальність;
- кваліфікація методистів, які здійснюють керівництво практиками;
- підготовленість студентів до здійснення самостійної роботи на етапі навчання у ЗВО;
- збіг належної характеристики підготовленості за самооцінкою і студентів і керівників, методистів освітнього закладу;
- наявність знань, умінь і навичок професійної підготовки;
- матеріальна база, створення умов роботи.

Професійна підготовленість бакалаврів фізичної культури і спорту до практичної роботи [9; 16; 58] повинна визначатися трьома рівнями.

I – рівень сформованості професійно-педагогічних знань, умінь і навичок;

II – рівень осмислення студентами своєї підготовленості до практичної діяльності, визначення чіткої мети, завдань та змісту;

III – рівень професійної спрямованості майбутніх тренерів з виду спорту, їх свідомої активності, сформованість інтересу до проведення виховних, спортивно-масових заходів із фізичної культури і спорту, відповідальне ставлення до виконаної роботи.

У системі професійної підготовки фахівців з вищою освітою важлива роль приділяється професійно-педагогічній практиці. Вона є невід'ємною частиною освітнього процесу, спрямованого на підготовку висококваліфікованих фахівців і здійснюється відповідно до навчального плану, в терміни, передбачені навчальним графіком.

Висновки до розділу 1

1. Професійна діяльність бакалаврів фізичної культури і спорту спрямована на виховання й навчання дітей. Як і інші види соціальної діяльності, вона виникла у зв'язку з об'єктивними потребами суспільства. Діяльність тренера з виду спорту має свою специфіку, з одного боку, він проводить навчально-тренувальні заняття, а з другого – як організатор тренувального процесу, спрямовуючи зусилля всіх учасників цього процесу на досягнення єдиної мети – найвищого спортивного результату. Отже, професійна діяльність бакалаврів фізичної культури і спорту досить широка, об'ємна та багатогранна, і характеризується великою мінливістю навколишніх умов.

2. Професійна інформація відіграє важливу роль у процесі підготовки студентів до практичної діяльності в сучасних умовах. Крім того, вона значною мірою допомагає майбутнім бакалаврам фізичної культури і спорту в підготовці до навчально-тренувальної роботи у різних закладах і організаціях. Професійна інформація як окремий самостійний елемент професійної освіти та орієнтації в цілому представляє собою систему організації та проведення навчально-виховної роботи, спрямованої на засвоєння студентами необхідних знань про соціально-економічні, психологічні і психофізіологічні умови правильного вибору професії.

3. Невід'ємною складовою частиною підготовки студентів до майбутньої професії є практика. Практиці належить провідна роль у системі професійної підготовки студентів до майбутньої професії тренера з виду спорту. Як зв'язуючи ланка між процесом навчання та самостійною практичною роботою студентів практика забезпечує пізнавальний досвід професійної діяльності, відповідно неперервна практика повинна поступово ускладнюватися відповідно до курсу навчання, враховуючи ступінь теоретичної підготовленості, мету та завдання на кожному етапі професійного зростання.

РОЗДІЛ 2

МЕТОДИ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ

2.1. Методи дослідження

Для вирішення завдань досліджень були використані наступні методи дослідження:

2.1.1. Аналіз і узагальнення науково-методичної літератури та досвіду передової практики проводився з метою визначення професійних умінь і навичок здобувачів вищої освіти у процесі проходження практик, пошуку та узагальнення матеріалу стосовно сучасних підходів до підготовки професійних фахівців галузі фізичної культури і спорту у закладах вищої освіти.

Опрацювання наукових джерел з теорії і методики спорту [5; 22; 38], педагогіки [10; 20; 37], психології [30; 32] дало можливість виділити проблему підвищення фахової підготовки здобувачів вищої освіти, виявити невирішені питання, визначити наукові завдання для власних досліджень.

2.1.2. Педагогічне спостереження. Спостереження є одним з головних методів збору фактичного матеріалу для здійснення наукового узагальнення і аналізу педагогічних явищ [56]. Основна перевага цього методу полягає у тому, що реєстрація педагогічних явищ відбувалася під час їх протікання без втручання спостерігача в хід процесу, що вивчався. Педагогічне спостереження в нашій роботі проводилось з метою визначення рівня професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту в умовах виробничої і тренерської практик.

Педагогічне спостереження є одним з найскладніших методів наукового дослідження, оскільки під час його застосування у педагогічному процесі створюється реальна можливість для отримання результатів та висновків, що не відповідають дійсності (суб'єктивізм, прагнення одержати очікуваний результат).

2.1.3. Опитування (анкетування). Анкетування проводилося з метою визначення ступеню зацікавленості й готовності майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту до проходження виробничої і тренерської практик під час навчання у закладі вищої освіти. Досліджувалися знання і навички з термінології фізичної культури і спорту, рухової рекреації та фізичної реабілітації серед різних груп дітей, морфофункціональних систем організму дитини, конкретного навчально-тренувального заняття та фізкультурно-оздоровчого заходу з дітьми, які займаються обраним видом спорту, виконувати функції судді з певного виду спорту, в якому беруть участь діти і кваліфіковані спортсмени, тощо.

Анкета була анонімною і містила 37 питань (Додаток А). Визначалися також рівні професійної компетентності з дидактичних, гностичних, проектувальних, комунікативних, організаторських умінь у майбутній професійній діяльності інструкторів-методистів з фізичної культури і спорту, тренерів з виду спорту.

2.1.4. Експертна оцінка. Визначення особливостей організації і проведення виробничої та тренерської практик для здобувачів вищої освіти, та оцінка їх оволодіння професійними вміннями і навичками проводилося експертне опитування з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій серед викладачів кафедри фізичного виховання і спорту (4 особи, з них 3 доктори філософії і 1 доктор наук) і 4 тренери з видів спорту, які мали стаж педагогічної роботи більше 10 років (Додатки Б, В).

2.1.5. Методи статистичної обробки даних. Отриманий цифровий матеріал оброблявся за допомогою традиційних методів математичної статистики, що застосовуються у дослідженнях з фізичного виховання та спорту [1; 56]. Дані результати дослідження оброблено за допомогою комп'ютерної програми Microsoft Excel, а також програми автоматизованого статистичного розрахунку Statistica-6.0, специфіка роботи з якою детально викладено в спеціальних посібниках та мережі Internet.

2.2. Організація дослідження

Дослідження проводилися протягом 2021–2022 навчального року на базі Сумського державного інституту. Всього у дослідженні взяли участь 61 здобувачів вищої освіти спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Дослідження здійснювалось у кілька етапів.

На першому аналітико-пошуковому етапі дослідження (вересень – листопад 2021 р.) здійснено аналіз стану проблеми в сучасній педагогічній теорії та практиці, виконано узагальнення й систематизацію даних існуючих наукових праць з педагогіки, психології, теорії та методики фізичного виховання і спорту. Основну увагу приділено вивченню сучасних тенденцій у системі проведення практик у закладах вищої освіти, особливостей планування змісту та організації виробничої і тренерської практик для бакалаврів фізичної культури та спорту.

На другому етапі дослідження (грудень 2021 р. – квітень 2022 р.) було проведено анкетування студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» для аналізу мотиваційного стану та реального стану організації практик у закладах вищої освіти, визначення їх пріоритетів. У цей період обґрунтовано підбір методів дослідження, окреслено загальну структуру та основні етапи дослідження, розроблені технологія й алгоритм реалізації його завдань.

Крім того, відібрано професійні компетенції, навички, які необхідно оцінити у здобувачів вищої освіти під час проходження виробничої та тренерської практик, що реалізується на основі врахування визначених організаційно-педагогічних умов.

На завершальному етапі дослідження (травень – жовтень 2022 р.) проведено перевірку професійних знань і вмінь у майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту в ході виробничої і тренерської практик, здійснено цифрову обробку результатів дослідження, сформульовано висновки.

РОЗДІЛ 3

ОБГРУНТУВАННЯ ПІДГОТОВКИ БАКАЛАВРІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ ТА СПОРТУ В УМОВАХ ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИК

3.1. Розвиток професійно-важливих знань під час проходження виробничої практики

Аналіз літератури з фізичної культури і спорту, зокрема праць [10; 37; 55], дозволив нам з позиції оперативності професійної підготовки майбутнього фахівця з фізичної культури виокремити такі його вміння:

– *дидактичні вміння*, включають уміння вивчати та застосовувати критерії оцінки освітнього середовища, власної діяльності й досягнень дітей; оцінювати об'єктивну й суб'єктивну цінність різних вітчизняних і закордонних систем фізичного виховання, спортивного вдосконалення, профілактики й оздоровлення населення; оцінювати результативність (позитивну і негативну) методів, засобів і матеріально-предметних умов занять з передачі цінностей фізичної культури суб'єктові своєї діяльності; оцінювати новації та інновації фахівців з фізичного виховання; оцінювати власну діяльність і діяльність всіх суб'єктів освітнього процесу з морально-етичних, правових і екологічних позицій; рефлексивно оцінювати культуру власної особистості, зіставляючи її з еталоном (ідеалізованою моделлю, установленою кваліфікаційними документами); добирати з урахуванням сучасного стану науки й передової практики діагностуючі засоби та методи й оцінювати стан рівня розвитку морфофункціональних систем організму людини, включеної в регулярні заняття фізичною культурою;

– *гностичні вміння*, які включають уміння аналізувати з позиції гуманістичних і демократичних цінностей ставлення суспільства до фізичної культури як складової загальнолюдської культури й важливої сфери суспільства; постійно оновлювати знання про психофізіологічні й медико-

біологічні закономірності розвитку основних рухових здібностей і рухових умінь осіб різного віку;

– *прогностичні вміння*, які включають уміння прогнозувати тенденції розвитку системи неперервної фізкультурної освіти людей з урахуванням реалій постіндустріальної цивілізації; брати участь у розробці стратегії розвитку сфери фізичної культури, конкретної спеціальності та спеціалізації;

– *проектувальні вміння*, які включають уміння визначати мету й завдання конкретного тренувального заняття, фізкультурно-оздоровчого заходу, планувати засоби їхнього вирішення з урахуванням вікових, соціально-психологічних особливостей контингенту, який займається, та рівня його фізичної підготовленості; здійснювати перспективне, поточне й оперативне планування навчально-тренувальних і фізкультурно-оздоровчих занять; визначати рівень фізичної підготовленості й тренуваності осіб; розробляти проекти оснащення місць проведення занять спеціальним устаткуванням та інвентарем;

– *конструктивні вміння*, які включають уміння реалізувати засобами фізичної культури і спорту завдання виховання фізично здорової особистості в навчально-тренувальному процесі й під час проведення організаційно-масових заходів, рекреаційно-реабілітаційних занять; обирати різноманітні форми занять із урахуванням вікових, морфофункціональних і індивідуально-психологічних особливостей дітей, рівня їхнього здоров'я, фізичної й спортивної підготовленості; здійснювати лікарсько-педагогічний контроль, профілактику травматизму, надавати першу долікарську допомогу, використовувати засоби відновлення після фізичних навантажень і травм, стежити за технікою безпеки; корегувати власну викладацьку, тренерську й управлінську діяльність залежно від результатів оволодіння фізичними вправами, елементами спортивної техніки; застосовувати комплекс методів і засобів для формування в осіб навичок дотримання особистої гігієни, профілактики й контролю за станом організму; використовувати прийоми формування навичок самообслуговування

при підготовці й проведенні занять, уміння обладнати найпростіші спортивні споруди на місцевості;

– *комунікативні вміння*, які включають уміння володіти прийомами створення сприятливої атмосфери спілкування фахівця з особами які займаються; володіти сучасними психологічними технологіями для проведення успішних ділових зустрічей і переговорів, участі в ділових іграх; володіти навичками публічної мови й умінням вести діалог (у тому числі іноземною мовою); уміти вести наукову дискусію, володіти технікою суперечки, полеміки й аргументування;

– *організаторські вміння*, які включають уміння організовувати фізкультурно-оздоровчу, фізкультурно-масову й спортивну роботу в умовах загальноосвітніх закладів, спортивно-оздоровчих таборів, навчально-тренувальних зборів, за місцем проживання, на виробництві, у навчальних і профілактичних установах; орієнтуватися в організаційній структурі місць професійної діяльності; забезпечувати врахування, збереження, справність і раціональне використання спортивного інвентарю, навчально-лабораторного устаткування, спеціальної апаратури й сучасної комп'ютерної техніки; здійснювати підготовку фізкультурного активу, здатного надавати допомогу в проведенні уроків, навчально-тренувальних, спортивно-масових та інших форм занять з фізичної культури; організовувати й проводити фізкультурно-оздоровчі, агітаційно-пропагандистські заходи, виконувати функції представника команди й судді з виду спорту, в якому беруть участь особи різного віку.

Таким чином, з метою виявлення професійно важливих знань у бакалаврів фізичної культури і спорту III курсу, експерти оцінили їх рівень готовності професійної діяльності в процесі виробничої практики (додаток Б).

Аналіз результатів (табл. 3.1) показує, що з 33 студентів дидактичними вміннями на високому рівні володіє лише 23,9 %, на середньому – 65,7 %, а на низькому – 10,4 %; гностичними вміннями на високому рівні володіє 28,3 %, на

середньому – 58,2 % і на низькому – 13,5 % студентів. Щодо проєктувальних умінь студентів, то оцінки експертів розподілилися наступним чином: із 33 респондентів володіють на високому рівні такими вміннями 55,2 %, на середньому – 41,8 %, на низькому – лише 3 % студентів, тоді як лише 25,4 % студентів на високому рівні володіють конструктивними вміннями, 70,1 % володіє такими вміннями на середньому рівні, а 4,5 % на низькому.

Таблиця 3.1

**Рівень готовності бакалаврів фізичної культури та спорту
у процесі виробничої практики**

Показники професійної компетентності	Експертна оцінка тренерів з виду спорту		
	Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
Дидактичні вміння	23,9	65,7	10,4
Гностичні вміння	28,3	58,2	13,5
Проєктувальні вміння	55,2	41,8	3
Конструктивні вміння	25,4	70,1	4,5
Комунікативні вміння	46,3	50,7	3
Організаторські вміння	47,8	46,3	5,9

Оцінки експертів щодо комунікативних і організаторських умінь студентів розподілилися наступним чином: 46,3 % студентів III курсу володіють комунікативними вміннями на високому рівні, 50,7 % – на середньому рівні і 3 % – на низькому; організаторськими вміннями на високому рівні володіє 47,8 % студентів, на середньому – 46,3 % та 5,9 % третьокурсників отримали низький рівень за володіння такими вміннями.

Так, за даними опитування (табл. 3.2), оцінки експертів розподілилися наступним чином: із 33 студентів всього 33,4 % володіють дидактичними, гностичними, проєктувальними, конструктивними, комунікативними і

організаторськими вміннями на високому рівні, 58,4 % – на середньому і 8,2 % – на низькому рівні.

Таблиця 3.2

**Рівень знань бакалаврів фізичної культури та спорту
за оцінкою експертів тренерів з виду спорту**

Експертна оцінка тренерів з виду спорту		
Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
33,4	58,4	8,2

Для оцінки рівня знань студентів були опитані не лише тренери з видів спорту, а й також взято дані результатів захисту виробничої практики студентів III курсу, тобто оцінка кафедральної комісії (експертна оцінка № 2).

Комісія кафедри фізичного виховання і спорту оцінила рівень професійної компетентності студентів III курсу. Так, за результатами захисту виробничої практики (табл. 3.3), з 33 студентів оцінку «відмінно» отримали 45,9 %, «добре» – 37,5 % і прикро те, що кількість студентів (16,6 %) отримали оцінки «задовільно».

Таблиця 3.3

**Рівень знань бакалаврів фізичної культури та спорту
у процесі виробничої практики за оцінкою кафедральної комісії**

Експертна оцінка кафедральної комісії		
Задовільно	Добре	Відмінно
16,6	37,5	45,9

Крім того, для виявлення стану професійної підготовки студентів III курсу було проведено анкетування (додаток А), в якому

оцінювалися такі групи власних знань: психолого-педагогічні знання; медико-біологічні знання; спеціальні знання.

Респондентами виступили 33 студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» III курсу. За даними анкетування (табл. 3.4) з 33 респондентів 37 % повністю володіють, 55 % частково володіють і 4,5 % не володіють психолого-педагогічними, медико-біологічними і спеціальними знаннями з фізичної культури, а 3,5 % студентам взагалі важко було відповісти на поставлені запитання анкети.

Таблиця 3.4

**Стан професійної підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту
(III курс)**

Самооцінка студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт»			
Володіють знаннями	Володіють, але не достатньо	Не володіють	Важко відповісти
37	55	4,5	3,5

Отже, 92 % опитаних студентів володіють на різних рівнях знаннями з фізичної культури та спорту під час проходження виробничої практики..

3.2. Реалізація практичних навичок у процесі тренерської практики

У сучасній психолого-педагогічній літературі [22, 30, 39, 57] підготовка бакалаврів фізичної культури та спорту розглядається як цілісна система формування практичних педагогічних та спеціальних знань, умінь і навичок. Система професійної підготовки студентів для галузі фізичної культури і спорту спирається на психолого-педагогічні закономірності формування функціональних систем психічної діяльності людини, результатом якої є доцільна її поведінка, що спрямована на задоволення потреб у професійній діяльності. У зв'язку з цим студенти повинні взаємодіяти з зовнішніми умовами

навчання, щоб досягти результату поведінки, постійно порівнюючи отриманий результат з його аферентною моделлю в акцепторі результату дії, корегуючи на базі цього свої дії у виконанні завдань із розвитку практичних педагогічних здібностей [10, 58]. Сучасний стан професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту вивчався у процесі проведення анкетування, бесід, опитування викладачів, які викладають свої предмети на спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Для виявлення стану професійної підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту проведено анкетування 28 студентів IV курсу спеціальності 017 «Фізична культура і спорт».

Проаналізуємо дані анкетування студентів. Результати відповідей на перше запитання «Чи вважаєте за необхідне здійснювати у закладах вищої освіти України підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту, як фахівців, готових і здатних до роботи за цим фахом» показали, що з 28 респондентів вважають за необхідне здійснювати підготовку майбутніх фахівців з фізичного виховання 92,5 % студентів, частково – 3 %, важко було відповідати – 4,5 % студентів (рис. 3.1).

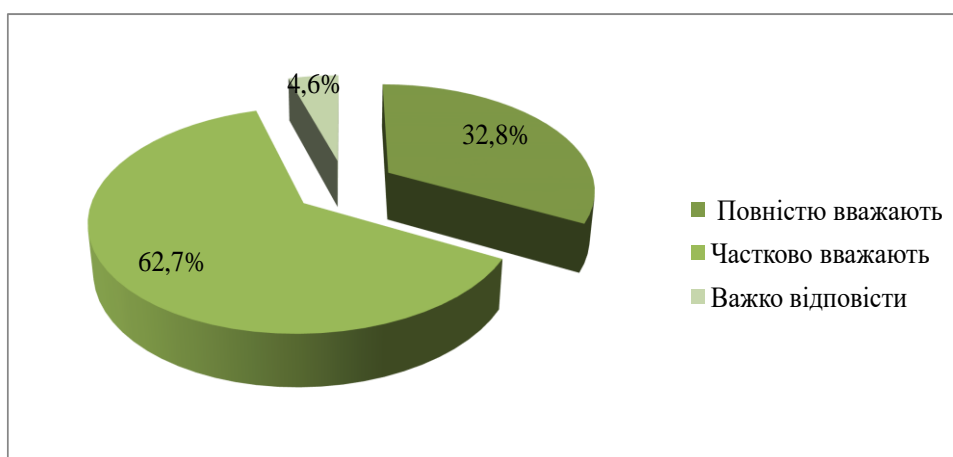

Рис. 3.1. Розподіл опитаних щодо необхідного здійснення у закладах вищої освіти України підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту, як фахівців, готових і здатних до роботи за цим фахом, %

Відповіді на друге запитання «Наскільки особисто підготовлені для організації й здійснення роботи з дітьми різних вікових груп за своїм фахом» розподілилися наступним чином: із 28 студентів повністю підготовленими для організації й здійснення роботи з дітьми вважають себе 32,8 % опитаних, частково підготовленими – 62,7 %, важко було відповідати – 4,5 % студентів.

На третє запитання анкети «Наскільки задоволені наявним навчально-методичним забезпеченням, необхідним для майбутньої професійної діяльності з метою організації та здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми різних вікових груп» відповіді студентів були такими: із 28 студентів задоволені наявним навчально-методичним забезпеченням, необхідним для майбутньої професійної діяльності, 34,3 % респондентів, частково задоволені – 47,8 %, не задоволені – 10,4 %, важко було відповісти – 7,5 % студентів (рис. 3.2).

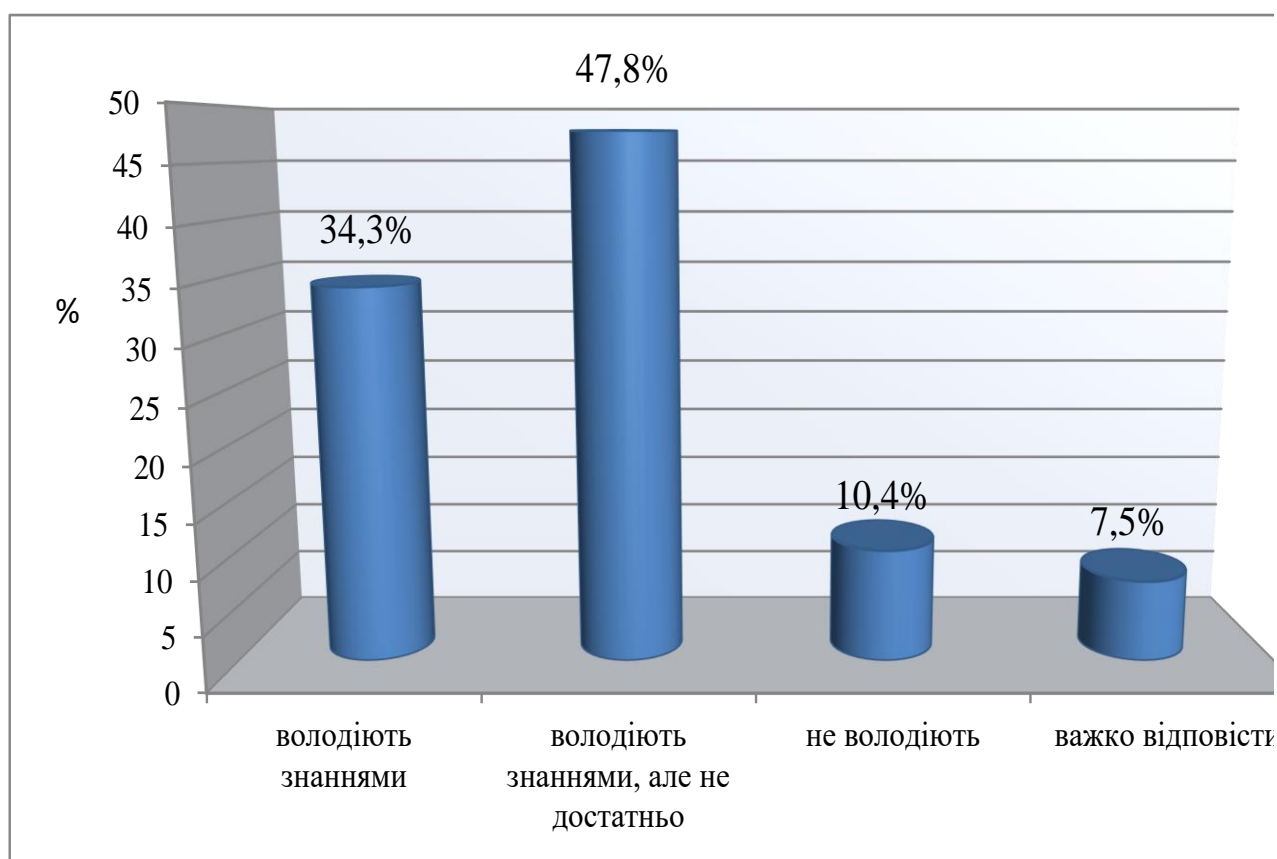

Рис. 3.2. Розподіл опитаних щодо задоволення наявним навчально-методичним забезпеченням, необхідним для майбутньої професійної діяльності з метою організації та здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми різних вікових груп, %

Результати відповідей на четверте запитання «Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст загальної фізичної культури» показали, що із 28 студентів володіють знаннями 53,7 % опитаних, володіють, але не достатньо – 46,3 % студентів.

Отже, можна говорити, що 100% опитаних респондентів володіють, хоча і дещо недостатньо, знаннями щодо сутності, мети, завдань і змісту загальної фізичної культури.

Відповіді на п'яте запитання «Чи поділяєте думку, що фізична культура – це сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного вдосконалення людини» розподілилися наступним чином: із 28 опитаних повністю поділяють думку 56,7 % студентів, частково – 37,3 %, не поділяють думку – 1,5 %, важко було відповісти – 4,5 % студентів (рис. 3.3).

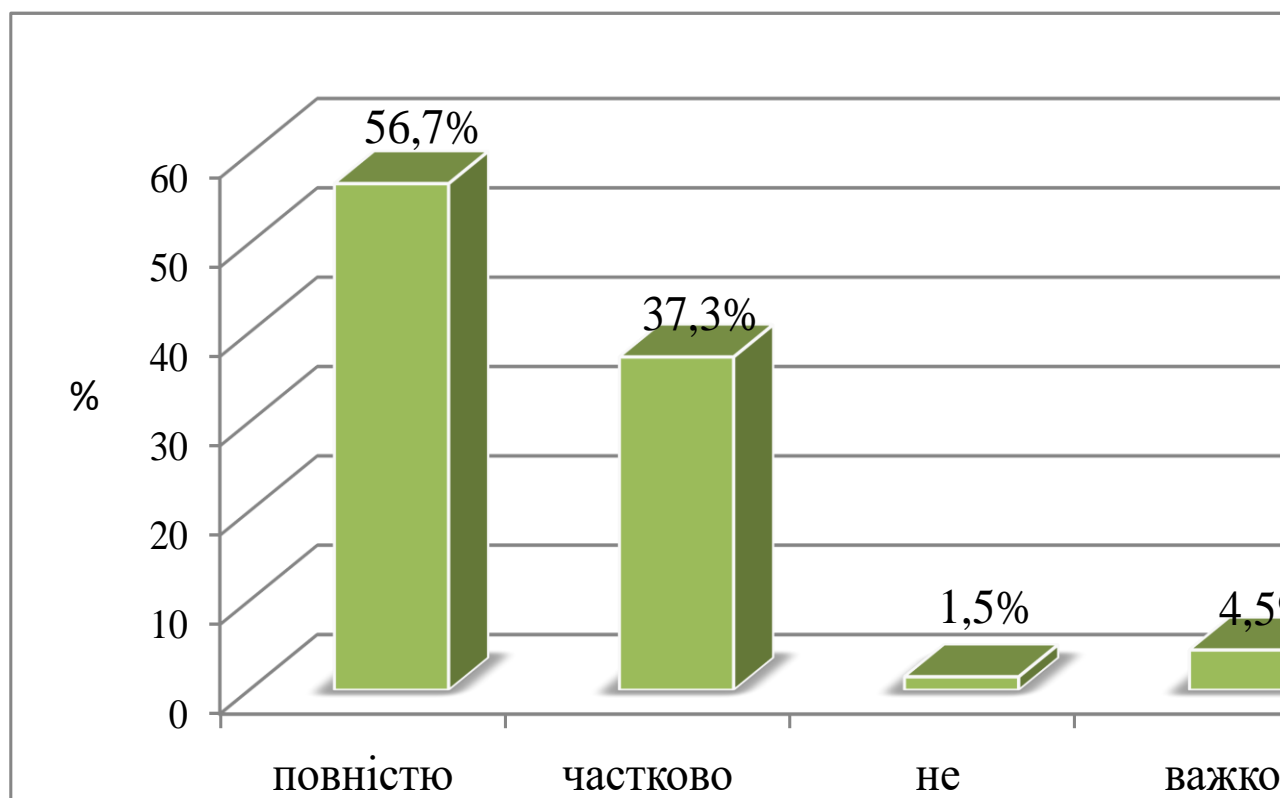

Рис. 3.3. Розподіл опитаних щодо поділення думки про те, що фізична культура – це сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного удосконалення людини, %

Результати відповідей на шосте запитання «Наскільки підготовлені до використання засобів фізичної культури і спорту у своїй майбутній тренерській діяльності» засвідчили, що з 28 студентів підготовленими для використання засобів фізичної культури і спорту вважають себе 50,7 % респондентів, частково – 44,8 %, важко було відповісти – 4,5 % студентів.

Відповіді на сьоме запитання «Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання та зміст фізичного виховання і спорту» розподілилися наступним чином: із 28 студентів повністю володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст фізичного виховання 44,8 % опитаних, володіють, але не достатньо – 52,2 %, важко було відповісти – 3 % студентів.

Отже, більша половина опитаних респондентів, а саме 52,2 % студентів, володіють, але не достатньо знаннями про сутність, мету, завдання та зміст фізичного виховання.

На восьме запитання анкети «Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст спорту» відповіді студентів були наступними: із 28 респондентів володіють знаннями про сутність, мету, завдання й зміст спорту 53,7 % студентів, володіють, але не достатньою мірою – 43,3 %, не володіють – 1,5 %, важко було відповісти – 1,5 % студентам.

Результати відповідей на дев'яте запитання «Наскільки підготовлені для майбутньої професійної діяльності зі спортсменами високої кваліфікації» показали, що з 28 студентів підготовленими для майбутньої професійної діяльності зі спортсменами високої кваліфікації вважають себе 8,95 % опитаних, частково – 55,2 %, не підготовленими – 25,4 %, важко було відповісти – 10,45 % студентам.

Відповіді на десяте запитання «Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання та зміст рухової рекреації у спортивній діяльності» розподілилися наступним чином: із 67 респондентів повністю володіють знаннями про сутність, мету, завдання та зміст рухової рекреації у спортивній діяльності 29,85 % студентів, володіють, але не достатньою мірою – 53,7 %, не володіють – 6 %, важко було відповісти – 10,45 % студентів.

На одинадцяте запитання анкети «Чи володієте знаннями про сутність, мету й завдання фізичної реабілітації у спортивній діяльності» відповіді опитаних розподілилися наступним чином: із 67 студентів володіють знаннями про сутність, мету та завдання фізичної реабілітації у спортивній діяльності 43,3 % студентів, володіють, але не достатньо – 52,2 %, не володіють – 3 %, важко було відповісти – 1,5 % студентів.

Аналіз відповідей на дванадцяте запитання анкети «Чи володієте знаннями про сутність, мету й завдання фізичного розвитку» засвідчує: із 28 респондентів володіють знаннями про сутність, мету й завдання фізичного розвитку 53,7 % студентів, володіють, але не достатньо – 43,3 %, важко було відповісти – 3 % студентів.

Результати відповідей на тринадцяте запитання «Чи володієте знаннями про вікові та індивідуальні особливості дітей у стані здоров'я» показали, що із 28 опитаних володіють знаннями про вікові та індивідуальні особливості дітей у стані здоров'я 50,7 % студентів, володіють, але не достатньо – 38,8 %, не володіють – 3 %, важко було відповісти – 7,5 % студентів.

Відповіді на чотирнадцяте запитання «Чи володієте знаннями про основні завдання фізичного виховання і спорту» розподілилися наступним чином: із 28 респондентів повністю володіють знаннями про основні завдання фізичного виховання і спорту 67,2 % студентів, володіють, але не достатньо – 31,3 %, не володіють – 1,5 % студентів (рис. 3.4).

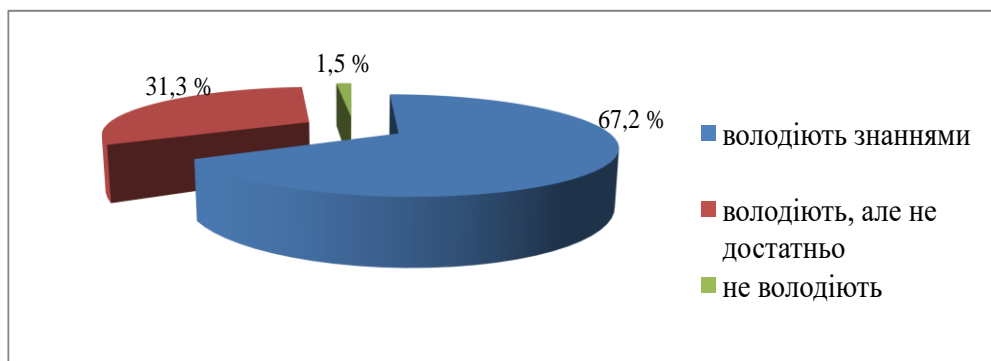

Рис. 3.4. Розподіл респондентів щодо володіння знаннями про основні завдання фізичного виховання і спорту, %

Аналіз відповідей на п'ятнадцяте запитання анкети «Чи володієте знаннями з історії розвитку фізичної культури і спорту» свідчить про те, що відповіді опитаних респондентів розподілилися наступним чином: із 28 опитаних володіють знаннями з історії розвитку фізичної культури 47,8 % студентів, володіють, але не достатньо – 38,8 %, не володіють – 7,5 %, важко було відповідати – 6 % студентів.

Відповіді на шістнадцяте запитання «Чи володієте знаннями з історії Олімпійських ігор» розподілилися наступним чином: із 28 опитаних повністю володіють знаннями з історії Олімпійських ігор 38,8 % студентів, володіють, але не достатньо – 49,2 %, не володіють – 9 %, важко було відповісти – 3 % студентів.

Результати відповідей на сімнадцяте запитання «Чи володієте знаннями щодо формування спортивного руху спортсменів в Україні» показали, що із 28 респондентів володіють знаннями щодо формування спортивного руху спортсменів в Україні 18 % студентів, володіють, але не достатньо – 53,7 %, не володіють – 16,3 %, важко було відповісти – 12 % студентів.

На вісімнадцяте запитання анкети «Чи володієте знаннями про успіхи українських спортсменів на Олімпійських іграх» відповіді студентів розподілилися наступним чином: із 28 опитаних володіють знаннями про успіхи українських спортсменів на Олімпійських іграх 55,2 % студентів, володіють, але не достатньо – 37,3 %, не володіють – 6 %, важко було відповісти – 1,5 % студентів.

Аналіз відповідей на дев'ятнадцяте запитання анкети «Чи володієте знаннями про загальноприйнятую класифікацію спортсменів вищих досягнень» свідчить, що: із 28 учасників опитування володіють знаннями про загальноприйнятую класифікацію спортсменів вищих досягнень 34,3 % студентів, володіють, але не достатньо – 43,3 %, не володіють – 12 %, важко було відповісти – 10,4 % студентів.

На двадцяте запитання анкети «Чи володієте уміннями оцінювати об'єктивну і суб'єктивну цінність різних вітчизняних і закордонних систем фізичного виховання, спортивного вдосконалення, профілактики й оздоровлення дітей, дорослих» відповіді студентів розподілилися наступним чином: із 28 анкетованих володіють такими знаннями 9 % студентів, володіють, але не достатньо – 55,2 %, не володіють – 19,4 %, важко було відповідати – 16,4 % студентів.

Результати відповідей на двадцять перше запитання анкети «Чи володієте уміннями з урахуванням сучасного стану науки й передової практики добирати діагностуючі засоби та методи й оцінювати стан рівня розвитку морфофункціональних систем організму дитини, дорослих задіяних у регулярних занять спортом» показали, що з 28 респондентів володіють такими уміннями 10,4 % студентів, володіють, але не достатньо – 40,3 %, не володіють – 15 %, важко було відповісти – 34,3 % студентів.

Натомість на двадцять друге запитання анкети «Чи володієте уміннями з позиції гуманістичних і демократичних цінностей аналізувати ставлення суспільства до спорту як частини загальнолюдської культури й важливої сфери суспільства» відповіді учасників опитування розподілилися наступним чином: із 28 студентів володіють уміннями аналізувати 25,3 % студентів, володіють, але не достатньо – 46,3 %, не володіють – 10,4 %, важко було відповісти – 18 % студентів.

Водночас аналіз відповідей на двадцять третє запитання анкети «Чи володієте уміннями з позиції сучасних досягнень психолого-педагогічної науки, інноваційних практичних технологій вивчати мотиви людей з метою індивідуалізації процесу засвоєння цінностей спорту» свідчить про те, що відповіді опитаних респондентів розподілилися наступним чином: із 28 студентів володіють уміннями 13,4 % опитаних, володіють, але не достатньо – 55,2 %, не володіють – 9 %, важко було відповісти – 22,4 % студентів.

Відповіді на двадцять четверте запитання анкети «Чи володієте умінням постійно оновлювати знання про психофізіологічні й медико-біологічні закономірності розвитку основних рухових якостей і рухових умінь дітей різних вікових груп, які займаються обраним видом спорту» були такими: із 28 респондентів повністю володіють уміннями постійно оновлювати знання 26,9 % студентів, володіють, але не достатньо – 53,7 %, не володіють – 6 %, важко було відповісти – 13,4 % студентів (рис. 3.5).

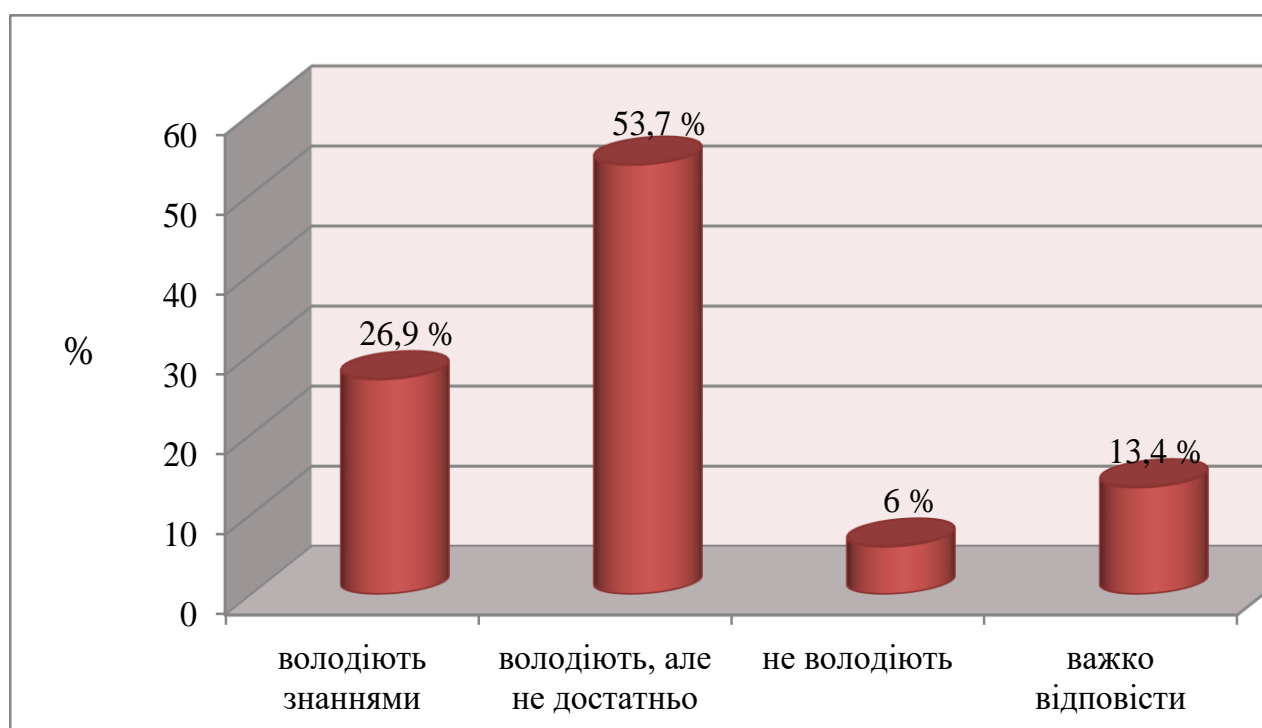

Рис. 3.5. Розподіл респондентів щодо володіння уміннями постійно оновлювати знання про психофізіологічні й медико-біологічні закономірності розвитку основних рухових якостей і рухових умінь дітей різних вікових груп, які займаються спортом, %

Результати відповідей на двадцять п'яте запитання анкети «Чи володієте уміннями аналізувати конкретну професійну ситуацію, здобувати нові знання, необхідні для вирішення неординарних або непередбачених завдань, пов'язаних із заняттям з обраного виду спорту» показали, що із 28 опитаних володіють уміннями аналізувати 49,2 % студентів, володіють, але не достатньо – 41,8 %, не володіють – 1,5 %, важко було відповісти – 7,5 % студентів.

На двадцять шосте запитання анкети «Чи володієте уміннями знаходити в «Інтернеті» необхідну інформацію, рефлексивно її аналізувати, співвідносячи з варіантами сформованих особистісних уявлень у галузі фізичної культури і спорту» відповіді студентів розподілилися наступним чином: із 28 опитаних володіють уміннями знаходити в Інтернеті необхідну інформацію 68,7 % студентів, володіють, але не достатньо – 26,8 %, не володіють – 3 %, важко було відповісти – 1,5 % студентів.

Зазначимо, в умовах інформатизації суспільства дуже важливим є те, що значна кількість, а саме 68,7 % опитаних студентів володіють уміннями знаходити на сайті комп'ютера необхідну інформацію, рефлексивно її аналізувати, співвідносячи з варіантами сформованих особистісних уявлень у галузі фізичної культури та спорту.

Аналіз відповідей на двадцять сьоме запитання анкети «Чи володієте уміннями відслідковувати, аналізувати і на основі отриманих даних прогнозувати результат регулярних занять фізичною культурою і спортом з позиції педагогічних, біологічних, психологічних і соціальних дисциплін» свідчить: із 28 респондентів володіють уміннями 25,3 % студентів, володіють, але не достатньо – 56,7 %, не володіють – 6 %, важко було відповісти – 12 % студентів.

Відповіді на двадцять восьме запитання анкети «Чи володієте уміннями визначати мету й завдання конкретного навчально-тренувального заняття та фізкультурно-оздоровчого заходу з дітьми, які займаються обраним видом спорту» розподілилися наступним чином: із 28 учасників анкетування повністю володіють уміннями визначати мету й завдання конкретного уроку 61,2 % студентів, володіють, але не достатньо – 29,8 %, не володіють – 3 %, важко було відповісти – 6 % студентів (рис. 3.6).

Як бачимо, 61,2 % опитаних респондентів засвідчили, що вони повністю володіють уміннями визначати мету й завдання конкретного уроку, навчально-тренувального заняття та фізкультурно-оздоровчого заходу з дітьми, які займаються обраним видом спорту.

Відповіді на двадцять дев'яте запитання анкети «Чи володієте умінням здійснювати перспективне, поточне й оперативне планування навчальних, навчально-тренувальних і фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми різних вікових груп» були такими: із 28 студентів повністю володіють уміннями 47,8 % опитаних, володіють, але не достатньо – 37,2 %, не володіють – 6 %, важко було відповісти – 9 % студентів.

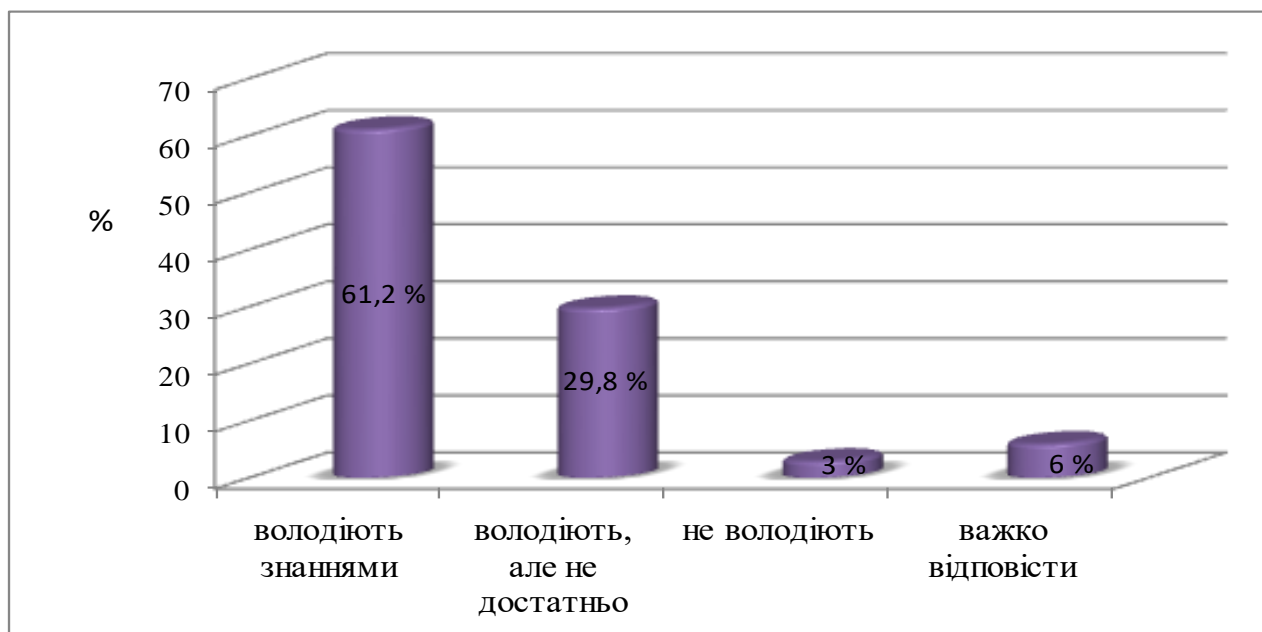

Рис. 3.6. Розподіл респондентів щодо володіння уміннями визначати мету й завдання конкретного навчально-тренувального заняття та фізкультурно-оздоровчого заходу з дітьми, які займаються обраним видом спорту, %

Результати відповідей на тридцять запитання анкети «Чи володієте уміннями визначати рівень фізичної підготовленості й тренуваності дітей різних вікових груп, планувати засоби, методи й форми проведення занять із урахуванням даних медико-педагогічного контролю» показали, що із 28 респондентів володіють уміннями 41,8 % студентів, володіють, але не достатньо – 43,2 %, не володіють – 4,5 %, важко було відповісти – 10,5 % студентів. (рис. 3.7).

На тридцять перше запитання анкети «Чи володієте уміннями розробляти програми спортивних свят, турнірів, олімпіад, показових виступів, змагань з різних видів спорту для дітей і спортсменів різної кваліфікації» відповіді

розподілилися наступним чином: із 28 анкетованих володіють уміннями 49,2 % студентів, володіють, але не достатньо – 35,8 %, не володіють – 6 %, важко було відповідати – 9 % студентів.

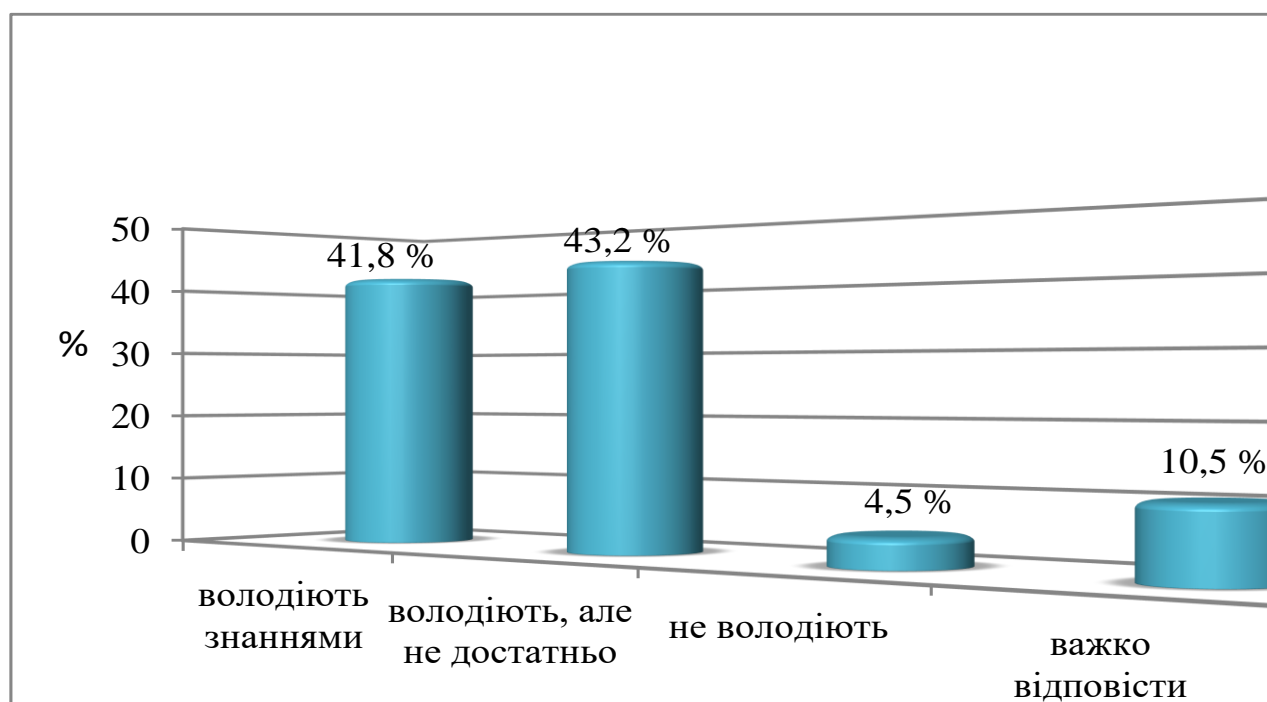

Рис. 3.7. Розподіл респондентів щодо володіння уміннями визначати рівень фізичної підготовленості й тренуваності дітей різних вікових груп, планувати засоби, методи й форми проведення занять із урахуванням даних медико-педагогічного контролю, %

Аналіз відповідей на тридцять друге запитання анкети «Чи володієте уміннями використовувати тренажери для проведення практичних занять з фізичної культури і спорту» свідчить про те, що відповіді опитаних розподілилися так: із 28 респондентів володіють уміннями використовувати тренажери для проведення практичних занять 56,7 % студентів, володіють, але не достатньо – 32,8 %, не володіють – 7,5 %, важко було відповісти – 3 % студентів.

Відповіді на тридцять третє запитання анкети «Чи володієте уміннями добирати різноманітні форми занять із урахуванням вікових, морфофункціональних і індивідуально-психологічних особливостей дітей, рівня їхнього здоров'я, фізичної та спортивної підготовленості» розподілилися наступним чином: із 28 учасників анкетування повністю володіють уміннями

26,8 % студентів, володіють, але не достатньо – 53,7 %, не володіють – 4,5 %, важко було відповісти – 15 % студентів.

Результати відповідей на тридцять четверте запитання анкети «Чи володієте уміннями здійснювати лікарсько-педагогічний контроль, профілактику травматизму, надавати першу долікарську допомогу, стежити за технікою безпеки» показали, що із 28 опитаних володіють уміннями 49,2 % студентів, володіють, але не достатньо – 43,3 %, не володіють – 1,5 %, важко було відповісти – 6 % студентів (рис. 3.8).

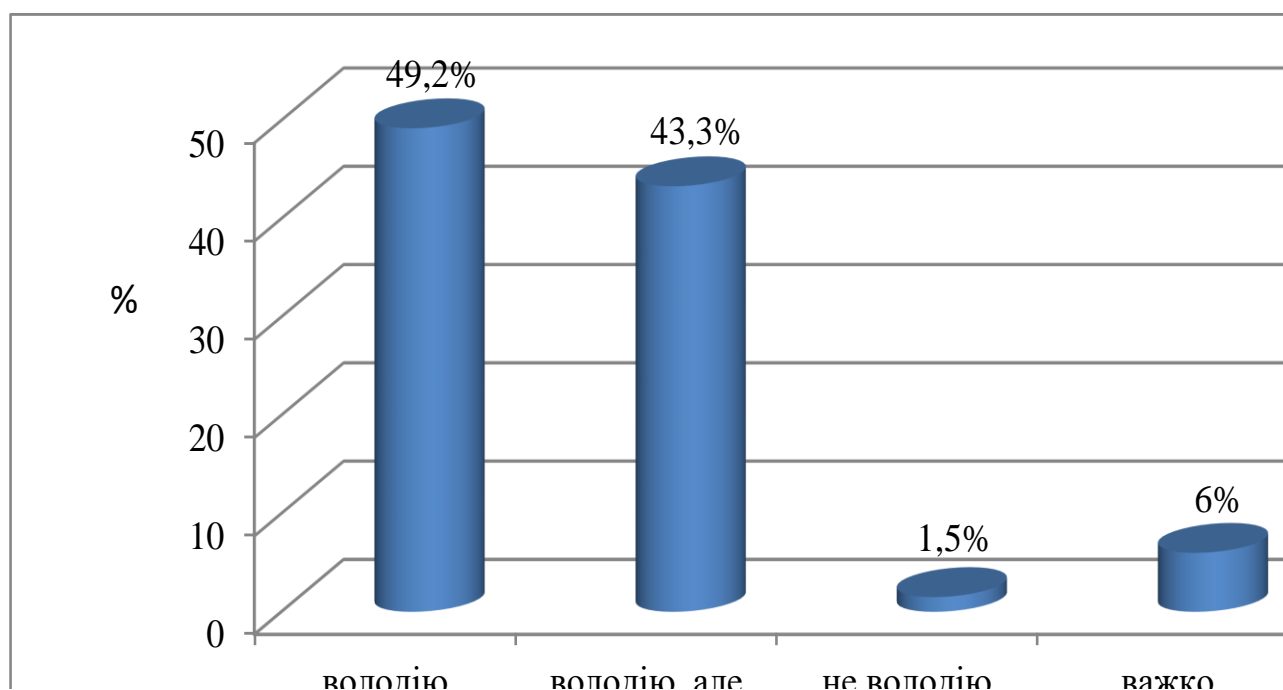

Рис. 3.8. Розподіл респондентів щодо володіння уміннями здійснювати лікарсько-педагогічний контроль, профілактику травматизму, надавати першу долікарську допомогу, стежити за технікою безпеки, %

На тридцять п'яте запитання анкети «Чи володієте уміннями застосовувати комплекс методів і засобів для формування і навичок дотримання особистої гігієни, профілактики й контролю за станом спортсменів свого організму» відповіді анкетованих розподілилися наступним чином: із 28 студентів володіють уміннями 53,7 % студентів, володіють, але не достатньо – 32,8 %, не володіють – 3 %, важко було відповісти – 10,5 % студентів.

Відповіді на тридцять шосте запитання анкети «Чи володієте уміннями та прийомами створення сприятливої атмосфери спілкування фахівця з фізичної культури і спорту з дітьми» були такими: із 28 опитаних повністю володіють уміннями та прийомами створення сприятливої атмосфери спілкування 47,8 % студентів, володіють, але не достатньо – 46,3 %, не володіють – 1,5 %, важко було відповісти – 4,5 % студентів.

Аналіз відповідей на тридцять сьоме запитання анкети «Чи володієте уміннями виконувати функції судді з певного виду спорту, в якому беруть участь діти і кваліфіковані спортсмени» свідчить про те, що відповіді респондентів розподілилися наступним чином: із 28 опитаних володіють уміннями виконувати функції судді з певного виду спорту, в якому беруть участь діти та кваліфіковані спортсмени, 70,1% студентів, володіють, але не достатньо – 28,4 %, важко було відповісти – 1,5% студентів.

Отже, за даними анкетування (табл. 3.5) із 28 респондентів 43 % повністю володіють психолого-педагогічними, медико-біологічними і спеціальними знаннями з фізичної культури і спорту, стільки ж володіють, не на достатньому рівні та 6 % не володіють. Крім того, нами виявлено, що із 28 опитаних 8 % студентам було важко відповісти на поставлені запитання анкети, які безпосередньо стосувалися організаційних аспектів фізичної культури і спорту.

Таблиця 3.5

**Стан професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту
під час проходження тренерської практики**

Самооцінка бакалаврів фізичної культури і спорту			
Володіють знаннями	Володіють, але не достатньо	Не володіють	Важко відповісти
43	43	6	8

З метою виявлення рівня професійної компетентності майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту проведено анкетування студентів IV курсу (додаток В). Респондентами виступили 28 студентів. За даними анкетування (табл. 3.6) студенти оцінили свої вміння наступним чином: 38 % студентів отримали високий рівень вмінь, 55 % – середній і 7 % – низький.

Таблиця 3.6

Рівень професійної компетентності бакалаврів фізичної культури та спорту під час проходження тренерської практики

Самооцінка бакалаврів фізичної культури і спорту		
Високий рівень	Середній рівень	Низький рівень
38	55	7

З метою з'ясування деяких аспектів професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту було проведено опитування викладачів кафедри фізичного виховання і спорту. За результатами опитування (табл. 3.7) із 28 студентів IV курсу оцінку «відмінно» отримали всього 24 % студентів, оцінку «добре» – 35 %, «задовільно» – 31 %.

Таблиця 3.7

Рівень професійної компетентності бакалаврів фізичної культури та спорту під час проходження тренерської практики

Експертна оцінка кафедральної комісії		
Задовільно	Добре	Відмінно
31	35	24

Таким чином, підготовка майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту здійснюється на належному рівні, але певна кількість студентів мають недостатні знання в сфері організаційних аспектів фізичної культури та спорту, які є необхідними для майбутньої професійної діяльності.

3.3. Напрями формування професійно підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту

Загальна характеристика підвищення професійно-педагогічної майстерності бакалаврів фізичної культури та спорту може бути представлена у вигляді системної організації освітнього процесу ЗВО й водночас як підсистема професійної підготовки майбутнього тренера з виду спорту.

Професійна спрямованість освітнього процесу спирається на такі принципи:

- цілеспрямованість викладання навчального матеріалу;
- комплексна системно-цільова впливовість на особистість студента – майбутнього фахівця фізичної культури та спорту
- єдність навчання і виховання у закладі вищої освіти зі спрямуванням на сучасний виклик суспільства;
- безперервність та послідовність протягом усіх років навчання у закладі вищої освіти;
- урахування специфіки спеціальності, загальної культури розвитку студентів, диференційованого та індивідуального підходу, єдності форм роботи виш – факультет – курс – група – студент;
- єдність виховання й самовиховання;
- єдність освіти і самоосвіти;
- розвиток творчої ініціативи;
- єдність професійного навчання із професійно-науковою діяльністю;
- взаємодія мети особистості й мети колективу;
- взаємодія складових особистості: зацікавленість професією, свідоме сприйняття ділових, фахових, моральних та рухових якостей;
- взаємодія мети та завдань професійної підготовки, форм і змісту, умов підготовки майбутнього фахівця фізичної культури та спорту засобами фізичної культури та спорту [16].

Отже, загальна система професійно підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту відображає взаємодію навчальної та самостійної роботи як єдине ціле, а завдяки спеціально створеним умовам формує професійну спрямованість, а саме:

- діяльнісний підхід і включення студентів в усі види роботи протягом чотирьох років навчання;
- забезпечення єдності всіх видів професійної підготовки у виші;
- урахування індивідуальних особливостей студентів і диференційований підхід до них;
- проектування всіх дисциплін, які викладаються, на фізичну культуру та спорт і на діяльність тренера з виду спорту, інструктора фізичної культури та спорту, тощо [15].

Важливу роль у підвищенні професійно-педагогічної майстерності відіграє чітке визначення мети, завдань та методів формування особистості фахівця фізичної культури та спорту.

Мета – формування всебічно розвиненої особистості педагога-тренера, здатного творчо й компетентно розв'язувати завдання фізичного виховання і спорту дітей у різних організаційних формах на основі взаємодії педагогічного колективу, громадських організацій, сім'ї та освітніх закладів.

Відповідно до мети у професійному підвищенні майстерності майбутнього фахівця фізичної культури і спорту повинні розв'язуватися такі завдання:

- виховання позитивної мотивації, сучасних поглядів і переконань, спрямованих на роль фізичної культури і спорту у формуванні особистості;
- оволодіння системою загальнотеоретичних, психолого-педагогічних, спеціальних та методичних знань для використання фізичної культури та спорту в освітній роботі;
- оволодіння системою практичної підготовки, яка формує психолого-педагогічні й методичні вміння та навички;

– формування фізичної культури особистості майбутнього тренера і спортсмена збірних команд різних видів спорту.

Форми підвищення професійно-педагогічної підготовки студентів випускних курсів потрібно розглядати як засоби організації освітнього процесу. До форм роботи, які сприяють підвищенню професійної підготовки в освітньому процесі, належать: академічні, практичні, навчальні заняття з фізичної культури і спорту; практики; участь студентів у науково-дослідницькій роботі; підготовка курсових та бакалаврських робіт.

Форми роботи з фізичної культури та спорту можуть такі: заняття інструкторів для масової фізкультурно-оздоровчої і спортивної роботи; участь студентів в оздоровчо-фізкультурних та спортивних заходах; самостійне виконання вправ із фізичного виховання; робота в наукових гуртках, проблемних групах.

Однією з умов підвищення професійної підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту є також орієнтація на кінцевий результат та спрямування кожного студента на зміст комплексної чотирирічної програми, в основі якої – розв'язання освітніх та методичних завдань.

Формування професійної спрямованості особистості бакалаврів фізичної культури та спорту залежить від багатьох чинників. До них насамперед належить чітке визначення мети, змісту і структури діяльності, спрямованої на підготовку висококваліфікованих фахівців, знання його мотиваційної сфери, яка включає інтереси та ідеали, вміння давати оцінку своїм діям та формування професійно-важливих якостей.

Формування професійної спрямованості особистості бакалаврів фізичної культури та спорту повинно бути пов'язане з роз'ясненням студентам – майбутнім тренерам з видів спорту – почуття високої відповідальності за вибір професії, свідоме розуміння значення професії в суспільстві. Потрібна впевненість у перспективності та творчому характері діяльності, тому професійна спрямованість студентів повинна формуватися із урахуванням умов сучасної вищої школи [12].

Основні шляхи формування професійної спрямованості:

- активізація професійного самовиховання й самоосвіти кожного майбутнього фахівця фізичної культури і спорту;
- мотивація професійної спрямованості на майбутню професію тренера з виду спорту, яка забезпечить усвідомлення значення досконалої фахової підготовки;
- формування позитивного ставлення і потреби до регулярних занять фізичною культурою, спортом або руховою активністю.

Контроль за професійно-педагогічною підготовкою бакалаврів фізичної культури та спорту із виконання викладацьких фахових функцій у процесі занять спортом сприяє вдосконаленню набутих знань, вмінь і навичок.

Згідно з результатами професійної підготовки розрізняють такі види контролю і самоконтролю:

- оперативний контроль здійснюється в процесі навчальної роботи, основною метою якого є інформація про хід виконання студентами конкретного виду навчальної роботи, за допомогою якого, визначається рівень знань, умінь та навичок кожного студента;
- поточний контроль дає змогу оцінювати результати засвоєння окремих тем та розділів. Він може бути реалізованим за рейтинговим оцінюванням та виконанням контрольних робіт, написанням рефератів, самостійною роботою студентів;
- підсумковий контроль включає комплексну оцінку рівня професійної підготовки студентів і спрямовується на глибоку перевірку педагогічно-фахових знань, умінь та навичок.

Розрізняють також п'ять функцій контролю в професійно-педагогічній підготовці майбутніх фахівців із фізичної культури і спорту: навчальну; контрольну; розвиваючу; організаційну; виховну.

Вибір функцій контролю залежить від обставин та правил контролю із урахуванням поглибленості, всебічності, індивідуалізації та диференціації.

З метою оцінювання практичних умінь студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» у процесі самоконтролю та контролю знань, вмінь і навичок застосовується модульно-рейтингова система оцінювання, яка включає:

- 1) уміння з виконання команд, розпоряджень, управління строєм;
- 2) уміння планувати, організовувати й проводити комплекси спеціальних фізичних вправ;
- 3) уміння планувати, організовувати й проводити рухливі та спортивні ігри;
- 4) уміння з організації і проведення суддівства спортивних змагань;
- 5) уміння організовувати й проводити туристичні походи та туристичну роботу з учнями;
- 6) уміння з вивчення окремих фізичних вправ та аналізу тренувальних занять у цілому.

Під час оцінювання комплексного розвитку професійно-педагогічних знань, умінь і навичок потрібно керуватися критеріями оцінювання, до яких належать такі рівні: творчої діяльності – високий; репродуктивно-творчої діяльності – середній; репродуктивний – низький; інтуїтивний – мінімальний.

Критеріями рівня педагогічних умінь бакалаврів фізичної культури та спорту, є якість знань, умінь, навичок та рівень вихованості, що в майбутньому перетворюється у функціональні результати праці з дітьми і юними і дорослими спортсменами, а також вміння давати оцінку їх роботі з фізичної культури і спорту [15].

Отже, у підвищенні професійно-педагогічної підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту до практичної роботи велику роль відіграє системна організація освітнього процесу закладу вищої освіти.

Отже, підсумовуючи аналіз провідних напрямів професійної підготовки можемо стверджувати, що забезпечення студентів у процесі навчання комплексом педагогічних компетентностей є однією з основних вимог підвищення якості випускників для галузі фізичного виховання і спорту.

Висновки до розділу 3

1. Для виявлення стану професійної підготовки майбутніх бакалаврів фізичної культури і спорту проводилося анкетування студентів III курсу та оцінювання їх компетентності експертними комісіями.

Аналіз результатів анкетування показав під час проходження виробничої практики, що 37 % студентів повністю володіють знаннями з фізичної культури і спорту, 55 % володіють, але не достатньо, 4,5 % не володіють знаннями, важко було відповісти – 3,5 % студентам. Аналіз анкетування тренерів з видів спорту засвідчив, що високим рівнем вмінь володіють 33,4 % студентів III курсу, середнім рівнем – 58,4 % та низьким – 8,2 % студентів. За даними опитування кафедральної комісії 45,9 % студентів III курсу за володіння знаннями і вміннями з фізичної культури отримали оцінку «відмінно», 37,5 % студентів – «добре», 8,3 % – «задовільно» та 8,3 % – «незадовільно».

2. Результати аналізу даних показують, що 43 % студентів IV курсу під час проходження тренерської практики володіють знаннями з фізичної культури і спорту, 43 % – володіють, але не достатньо, 6 % – не володіють, важко було відповісти – 8 % студентам. Щодо професійної компетентності студентів IV курсу під час проходження тренерської практики, то результати анкетування свідчать, що 38 % студентів володіють дидактичними, гностичними, проєктувальними, конструктивними, комунікативними та організаторськими вміннями на високому рівні, 55 % – на середньому і 7 % – на низькому.

3. Опитування експертів кафедральної комісії свідчить, що 24 % студентів IV курсу за проходження тренерської практики отримали оцінку «відмінно» за володіння знаннями і вміннями з фізичної культури і спорту, 35 % – «добре», 31 % – «задовільно».

Практична підготовка забезпечує встановлення безпосереднього зв'язку між теорією та практикою, оскільки в умовах реальної професійної діяльності відбувається інтеграція теоретичних знань і практичних умінь студентів, що зумовлює оволодіння ними складниками професійної компетентності.

РОЗДІЛ 4

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Сучасний рівень розвитку суспільства, освіти та науки висуває високі вимоги до компетентності фахівців різних напрямів, що потребує суттєвих змін у професійній підготовці. В даний час в системі освіти інтенсивно йде пошук шляхів підвищення ефективності освітнього процесу для максимального наближення систем підготовки випускників закладів вищої освіти до моделі професіонала [15; 47].

Проблема вдосконалення підготовки фахівців в сфері фізичного виховання і спорту в нашій країні з кожним роком стає все більш актуальною. Тому винятково важливого значення набуває модернізація процесу навчання бакалаврів фізичної культури та спорту у закладах вищої освіти зокрема, де відбувається опанування студентами комплексом знань, умінь і навичок, їхній професійний розвиток, формуються інтереси, професійні мотиви та ціннісні орієнтації, що завершується виробленням професійно-педагогічної позиції.

Практика як ланка професійно-педагогічної підготовки студентів спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» дозволяє органічно поєднати навчання, що здійснюється в різних формах аудиторних занять з дисциплін теоретичного циклу та занять із циклу спортивно-педагогічних дисциплін, із практичною діяльністю студентів з реалізації засвоєних знань, вмінь і навичок із виконання професійних функцій фахівця фізичної культури. Це своєрідна інтеграція усіх компонентів освітньої структури спеціальності, покликана логічно завершити становлення майбутнього фахівця.

Головна мета і зміст практики полягають в опануванні студентами сучасних засобів, методів і форм організації роботи тренера-викладача з обраного виду спорту, формуванні на базі отриманих знань, умінь і навичок необхідних для здійснення професійної діяльності, прийняття самостійних рішень, виховання постійної необхідності до професійного зростання.

Аналіз результатів дослідження (табл. 4.1.) показує, що на відміну від четвертокурсників, з яких лише 24 % отримали оцінку «відмінно», такими балами оцінені майже половина (45,9 %) студентів III курсу.

Таблиця 4.1

**Рівень знань бакалаврів фізичної культури та спорту
в процесі практик за оцінкою кафедральних експертів**

Курс, вид практики	Рівень знань		
	Задовільно	Добре	Відмінно
III курс, практика виробнича n = 33	16,6	37,5	45,9
IV курс тренерська практика n = 28	31	35	24

Це свідчить про те, що третьокурсники краще володіють професійними вміннями, ніж студенти IV курсу. З таблиці видно 4.1, що оцінку «добре» отримали 37,5 % студентів III курсу і 35 % студентів IV курсу. Таким чином, різниця кількості студентів, що оцінені позитивними балами, між III і IV курсами, лише у 2,5 %. Дуже велика різниця знань студентів, які оцінили експерти, помітна між студентами досліджуваних курсів, які отримали оцінку «задовільно» і становить 86,7 %. Можна зробити висновок, що кількість студентів III курсу, які отримали оцінку «задовільно», набагато менша за кількість студентів IV курсу, що отримали «задовільно». Це свідчить, що студенти неналежно віднеслися до освітнього процесу і потребують додаткового часу для самостійної роботи.

Натомість, за оцінкою експертів, як видно з таблиці 4.1, студенти III курсу з виробничої практики краще володіють професійними вміннями і навичками, ніж студенти IV курсу під час проходження тренерської практики.

На основі результатів дослідження (табл. 4.2.) в самооцінці студентів III–IV курсів не спостерігається така велика різниця між знаннями, що була

помітна в експертних оцінках. Таким чином, 37 % студентів III курсу і 43 % студентів IV курсу повністю володіють знаннями з фізичної культури та спорту. Приємно бачити, що більша половина студентів III курсу (55 %) і трохи менше половини студентів IV курсу (43%) хоча і не достатньо, але володіють професійними знаннями.

Таблиця 4.2

**Самооцінювання професійної підготовки
бакалаврів фізичної культури та спорту в процесі практик**

Курс, вид практики	Стан професійної підготовки, %			
	Володіють знаннями	Володіють, але не достатньо	Не володіють	Важко відповісти
III курс, практика виробнича n = 33	37	55	4,5	3,5
IV курс тренерська практика n = 28	43	43	6	8

Таким чином, за результатами дослідження, студенти III курсу в більшій мірі готові до професійної діяльності, ніж студенти IV курсу.

Зазначимо, що 4,5 % студентів III і 6 % IV курсів не володіють знаннями з фізичної культури, що матиме негативний вплив на майбутню професійну діяльність таких студентів. Результати анкетування показали, що з 61 студентів IV курсу 8 % було важко відповісти на запитання анкети, хоча зі студентів III курсу важко було відповісти лише 3,5 %.

Отже головна мета і зміст практик полягають в опануванні сучасних засобів, методів і форм організації роботи тренера-викладача з обраного виду спорту, формуванні на базі отриманих знань, умінь і навичок необхідних для здійснення професійної діяльності, прийняття самостійних рішень, виховання постійної необхідності підвищувати свій професійний рівень.

ВИСНОВКИ

1. На основі теоретичного аналізу літературних джерел зазначено, що професійно-педагогічна компетентність бакалаврів фізичної культури та спорту є інтегрованим, багаторівневим і багатокомпонентним утворенням, що охоплює світоглядні позиції особистості, власний досвід, професійні знання й уміння, особистісні якості, які мають відображення у здатності самостійно, ефективно та якісно виконувати освітню діяльність і розв'язувати складні педагогічні завдання, керуючи багатогранним процесом фізичного виховання і спорту молоді та дорослих. Невід'ємною складовою частиною підготовки до майбутньої професії є практика, яка виступає найважливішою якісною характеристикою теоретичної та практичної підготовленості, здатності та готовності до творчої педагогічної діяльності в галузі фізичної культури і спорту, прагнення до гармонії духовного та фізичного саморозвитку, самовдосконалення, соціально-педагогічної активності особистості у галузі фізичної культури і спорту.

2. У результаті педагогічного дослідження виявлено, що рівень готовності бакалаврів фізичної культури та спорту в процесі виробничої практики дидактичними вміннями на високому рівні володіє лише 23,9 %, на середньому – 65,7 %, а на низькому – 10,4 %; гностичними вміннями на високому рівні володіє – 28,3 %, на середньому – 58,2 % і на низькому – 13,5 %; проектувальними вміннями на високому рівні – 55,2 %, на середньому – 41,8 %, на низькому – лише 3 %, тоді як лише 25,4 % студентів III курсу на високому рівні володіють конструктивними вміннями, 70,1 % володіє такими вміннями на середньому рівні, а 4,5 % на низькому.

Оцінки щодо комунікативних і організаторських умінь студентів розподілилися наступним чином: 46,3 % володіють комунікативними вміннями на високому рівні, 50,7 % – на середньому рівні і 3 % – на низькому; організаторськими вміннями на високому рівні – 47,8 %, на середньому – 46,3 % та 5,9 % третьокурсників отримали низький рівень за володіння такими вміннями.

Оцінки експертів (тренерів з видів спорту) розподілилися наступним чином: із 33 студентів 33,4 % володіють дидактичними, гностичними, проектувальними, конструктивними, комунікативними і організаторськими вміннями на високому рівні, 58,4 % – на середньому і 8,2 % – на низькому рівні. Узгодженість думок за коефіцієнтом конкордації експертів становила ($W = 0,526$).

За результатами захисту виробничої практики з 33 студентів оцінку «відмінно» отримали 45,9 %, «добре» – 37,5 %, «задовільно» – 16,6 %.

У процесі анкетування 33 респондентів 37 % повністю володіють, 55 % частково володіють і 4,5 % не володіють психолого-педагогічними, медико-біологічними і спеціальними знаннями з фізичної культури, а 3,5 % студентам взагалі важко було відповісти на поставлені запитання анкети.

3. Отримані дані рівня професійної компетентності бакалаврів фізичної культури та спорту під час проходження тренерської практики засвідчили, що за даними анкетування із 28 респондентів 43 % повністю володіють психолого-педагогічними, медико-біологічними і спеціальними знаннями з фізичної культури і спорту, стільки ж володіють, не на достатньому рівні, а 6 % не володіють, відповідно 8 % студентам було важко відповісти на поставлені запитання анкети, які безпосередньо стосувалися організаційних аспектів фізичної культури і спорту.

4. До основних напрямів формування професійної спрямованості бакалаврів фізичної культури та спорту можна віднести як активізацію загальнопедагогічної підготовки, налагодження міжпредметних зв'язків дисциплін різних циклів, удосконалення практик, використання педагогічних ситуацій у процесі навчання, формування у майбутніх тренерів з виду спорту позитивного ставлення і потреби в регулярній самоосвіті та самовихованні.

Перспективним напрямом подальшого дослідження є формування професійних компетентностей у бакалаврів фізичної культури та спорту з організаторських аспектів діяльності тренера з виду спорту.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Антомонов М. Ю. Математичні методи оброблення та моделювання результатів експериментальних досліджень / М. Ю. Антомонов, Г. В. Коробейников, І. В. Хмельницька, Н. В. Харковлюк-Балакіна / Навчальний посібник. – К. : Олімпійська література, 2021. – 261 с.
2. Борейко Н. Ю. Формування лідерських якостей у майбутніх фахівців спеціальності «Фізична культура і спорт» / Н. Ю. Борейко, Л. Л. Азаренкова // Педагогіка і сучасні аспекти фізичного виховання : зб. наук. праць III Міжнар. наук.-практ. конф., (18–19 квітня 2017 року) / за заг. ред. Ю. О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2017. – С. 336–342.
3. Василенко М. М. Основні положення концепції професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах / М. М. Василенко // Глобальні виклики педагогічної освіти в університетському просторі : матеріали III міжн. конгресу. – Одеса : Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К. Д. Ушинського, 2017. – С. 596–597.
4. Верітов О. І. Важливі аспекти проблеми підготовки майбутніх спортивних педагогів до професійної діяльності в умовах підприємництва // Педагогіка та психологія сьогодні: постулати минулого і сучасні теорії: Зб. наук. робіт учасн. між нар. наук.-практ. конф. (16–17 жовтня 2020 р., м. Одеса). – Одеса: ГО «Південна фундація педагогіки», 2020. – С. 93–97.
5. Волков Л. В. Теорія і методика дитячого та юнацького спорту. Підручник / Л. В. Волков. Вид. 2-е, пер. і доп. – К. : Освіта України, 2016. – 464 с.
6. Волкова Н. П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навч.-метод. посіб. / Н. П. Волкова. – Дніпро : Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. – 360 с.
7. Воробйов М. І. Практика в системі фізкультурної освіти: навч. посібник / М. І. Воробйов, Т. Ю. Круцевич. – К. : Олімпійська література, 2006. – 192 с.
8. Воловик Н. І. Тренерська практика: методичний посібник для студентів факультетів фізичного виховання та спорту вищих педагогічних навчальних

- закладів / Н. І. Воловик, В. А. Березовський. – К. : Видавництво НПУ імені М. П. Драгоманова, 2017. – 42 с.
9. Герцик М. С. Вступ до спеціальності галузі «фізичне виховання і спорт»: підручник / М. С. Герцик, О. М. Вацеба. – Харків : ОВС, 2005. – 240 с.
10. Глазирін І. Д. Педагогіка спортивної діяльності : курс лекцій та лабораторний практикум / І. Д. Глазирін, В. М. Глазиріна ; МОНМСУ, Черкаський НУ імені Богдана Хмельницького. – Черкаси : ЧНУ імені Богдана Хмельницького, 2013. – 132 с.
11. Голуб Л. О. Принципи організації педагогічної практики майбутніх учителів фізичної культури та тренерів / Л. О. Голуб, Б. Г. Касьян // Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання, спорту і здоров'я людини : матеріали V Всеукр. наук.-практ. конф. (23-24 квітня 2020 р.) / голов. ред. О. К. Корносенко. – Полтава : Сімон, 2020. – С. 29–34.
12. Горюк П. І. Компетентнісний підхід як основа професійної підготовки тренера / П. І. Горюк, А. Д. Молдован, А. В. Кошура // Інноваційна педагогіка. – 2020. – Вип. 22. – Т. 4. – С. 46–46.
13. Гурін І. Р. Аналіз та моделювання педагогічної системи діяльності тренера / І. Р. Гурін // Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини : м-ли VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (21–22 квітня 2022) / голов. ред. С. В. Синиця ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. – С. 82–84.
14. Данилко М. Сучасні уявлення про сутність і структуру діяльності тренера / М. Данилко, В. Толкач // Фізичне виховання, спорт і культура здоров'я у сучасному суспільстві : зб. наук. пр. Волин. нац. ун-ту імені Лесі Українки. – Луцьк : Волин. нац. ун-т ім. Лесі Українки, 2010. – № 2 (10). – С. 22–26.
15. Довідник кваліфікаційних характеристик професій робітників. Вип. 85. Спортивна діяльність. Наказ Міністерства молоді та спорту України № 4080 від 28.10.2016 р. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v4080728-16>.

16. Долинний Ю. О. Навчально-ознайомча та виробнича практика в системі професійної підготовки фахівців з фізичного виховання і спорту / Ю. О. Долинний, О. М. Олійник, С. О. Черненко // Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць VI Міжнародної наук.-практ. конф., (13–14 травня 2020 року) / за заг. ред. Ю. О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2020. – С. 291–295.
17. Єрмоленко О. В. Актуальні питання проектування змісту компетентнісно орієнтованого навчання майбутніх фахівців з фізичного виховання та спорту / О. В. Єрмоленко, К. О. Стрелков // Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць VI Міжнародної наук.-практ. конф., (13–14 травня 2020 року) / за заг. ред. Ю. О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2020. – С. 251–255.
18. Задорожна О. Р. Тактична підготовка у професійній підготовці майбутніх тренерів зі спортивних єдиноборств / О. Р. Задорожна, М. П. Пітин // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2020. – Вип. 3 К (123). – С. 172–175.
19. Заневський І. П. Взаємозв'язок між оцінками академічних та спортивних досягнень студентів бакалаврату спеціальності 017 «Фізична культура і спорт» / І. П. Заневський, Л. Г. Заневська // Тенденції забезпечення якості освіти : матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (Дніпро, 22 січня 2021 р). – Дніпро : Міжнародний гуманітарний дослідницький центр, 2021.– С. 177–183.
20. Іваній І. В. Сутність професійно-педагогічної культури фахівця фізичного виховання та спорту / І. В. Іваній // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2015. – № 1(45). – С. 136–146.
21. Іваній І. Сучасні тенденції професійно-педагогічної підготовки фахівців фізичного виховання та спорту в університетах країн Європейського союзу / І. Іваній // Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. – 2019. – № 1. – С. 159–171.

22. Імас Є. В. Екологія спорту / Є. В. Імас, О. І. Циганенко, С. М. Футорний, О. В. Ярмолюк : монографія. – К. : Олімпійська література, 2019. – 256 с.
23. Квасниця О. М. Формування професійної мобільності майбутнього фахівця сфери фізичної культури і спорту під час проходження практики / О. М. Квасниця, І. М. Квасниця, В. В. Флерчук // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2022. – Вип. 3 (148). – С. 56–61.
24. Кожанова О. С. Особливості підготовки фахівців з фізичного виховання та спорту у Швейцарії / О.С. Кожанова, Т. В. Соляник, Є. В. Цикоза // Young Scientist. – 2018. – № 4.3 (56.3). – С. 45–49.
25. Кожемяка Н. А. Особливості та перспективи підготовки фахівців фізичної культури і спорту / Н.А. Кожемяка, В.Г. Лосік // Педагогіка й сучасні аспекти фізичного виховання: зб. наук. праць VI Міжнародної наук.-практ. конф., (13–14 травня 2020 року) / за заг. ред. Ю. О. Долинного. – Краматорськ : ДДМА, 2020. – С. 296–302.
26. Кузнецова І. Ю. Модель реалізації педагогічних умов формування готовності майбутніх тренерів зі східних однокласників до професійної діяльності у дитячо-юнацьких спортивних школах / І. Ю. Кузнецова // Virtus Scientific Journal. – 2018. – № 29. – С. 42–46.
27. Лаврентьев О. М. Формування моделі професійної підготовки тренера з обраного виду спорту / О. М. Лаврентьев, С. В. Крупеня, І. Й. Малинський // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2021. – Вип. 5 (136). – С. 58–61.
28. Ладика П. І. Організаційно-правові основи проведення тренерської практики в закладах фізичної культури і спорту / П. І. Ладика // Трансформація практичної підготовки в контексті сучасних законодавчих ініціатив : Матеріали міжфакультетського навч.-метод. семінару. – Тернопіль : Вектор, 2018. – С. 73–75.
29. Левків В. Шляхи узгодження вітчизняних вимог до кваліфікації спортивних тренерів з європейськими стандартами тренерської діяльності / В. Левків // Фізична активність, здоров'я і спорт. – 2016. – №4(26). – С. 76–83.

30. Ложкин Г. В. Психология спорта: схемы, комментарии, практикум: учеб. пособ. / Г. В. Ложкин. – К. : Освіта України, 2011. – 484 с.
31. Лозова В. І. Теоретичні основи виховання і навчання / В. І. Лозова, Г. В. Троцько : Навчальний посібник / Харк. держ. пед. ун-т імені Г. С. Сковороди. – 2-е вид., випр. і доп. – Харків: „ОВС”, 2002. – 400 с.
32. Малиновський А. І. Соціально психологічні складові іміджу спортивного тренера як суб'єкта спортивної діяльності / А. І. Малиновський, Т. В. Петровська // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2016. – № 4(74). – С. 74–77.
33. Мотенко Я. В. Громадянська освіта фахівців зі спеціальності «Фізична культура і спорт» / Я. В. Мотенко, Є. К. Шишкіна // Здоров'я нації і вдосконалення фізкультурно-спортивної освіти : матеріали I Міжн. наук.-практ. конф., 3–4 жовтня 2019 р. / ред. колегія А. В. Кіпенський, О. В. Білоус [та ін.]. – Харків : Друкарня Мадрид, 2019. – С. 19–21.
34. Мулик В.В. Теорія системності і системний підхід в професійній діяльності тренера : навч.-метод. посіб. / В. В. Мулик, О. І. Камаєв. – Харків : ХДАФК, 2017. – 88 с.
35. Олешко В. Г. Теорія та методика тренерської діяльності у важкій атлетиці / В. Г. Олешко. Під-руч. для студ. закл. вищої освіти з фіз. виховання і спорту. – К. : Олімпійська література, 2018. – 332 с.
36. Паришкура Ю. В. Перспективи та практики індустрії фітнесу / Ю. В. Паришкура, Д. С. Єськова // Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні : IV Всеукраїнська наук.-практ. конф. – Київ. – С. 117–122.
37. Петровська Т. В. Майстерність спортивного педагога: навч. посіб. / Т. В. Петровська. – Київ : Олімп. л-ра, 2012. – 184 с.
38. Платонов В. Н. Периодизация спортивной тренировки. Общая теория и ее практическое применение / В. Н. Платонов. – Киев : Олимп. лит., 2014. – 624 с.

39. Прозар М. В. Формування загальних, спеціальних (предметних, фахових) компетентностей у процесі практичної підготовки здобувачів вищої освіти ОС «бакалавр» спеціальності 017 Фізична культура і спорт / М. В. Прозар, К. І. Стрельбіцька // Формування здорового способу життя студентської та учнівської молоді засобами освіти: зб. наук. праць / [редкол.: І. І. Стасюк (відп. ред.) та ін.]. – Кам'янець-Подільський : Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка, 2022. – Вип. 11. – С. 49–54.
40. Ребрина А. А. Особливості професійно-педагогічної діяльності тренера-викладача з виду спорту та його професійно-важливі якості / А. А. Ребрина // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. – 2021. – Вип. 9 (140). – С. 86–89.
41. Рибалко Л. М. Підготовка майбутніх фахівців фізичної культури і спорту до самостійної організації навчально-тренувального процесу / Л. М. Рибалко, Л. М. Оніщук // Моделювання компетентнісної професійної освіти в контексті євроінтеграції: монографія / кол. авт; за заг. ред. проф. Н. П. Волкової. – Дніпро : Університет імені Альф-реда Нобеля, 2021. – С. 276–287.
42. Сватъєв А.В. Теоретичні і методичні засади підготовки майбутнього тренера-викладача до професійної діяльності : дис. на здобуття наук. ступеня доктора пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія та методика професійної освіти» / Сватъєв Андрій Вячеславович. – Запоріжжя, 2013. – 459 с.
43. Свєртнєв О. Формування професійної готовності майбутніх тренерів у процесі проходження виробничої практики / О. Свєртнєв, Е. Шапаренко, С. Новік, С. Галюза // Педагогічні науки : наук. журн. Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. – 2021. – Вип. 78. – С. 104–108.
44. Сергієнко В. М. Фізкультурно-спортивна діяльність тренера з виду спорту : навчальний посібник / В. М. Сергієнко. – Суми : Сумський державний університет, 2022. – 184 с.
45. Сиваш І. С. Характеристика професійної діяльності тренера з художньої гімнастики / І. С. Сиваш, Ю. І. Лахман // Молодь та олімпійський рух : зб.

- тез доповідей XII Міжнародної конференції молодих вчених. – Київ, 2019. – С. 75–77.
46. Сотник Ж. Г. Педагогічна майстерність тренера-викладача / Ж. Г. Сотник, В. І. Романова // Інтеграція освіти, науки та бізнесу в сучасному середовищі: тези доп. II Міжнародної наук.-практ. інтернетконфер. – Дніпро, 2021. – Т. 2. – С. 294–296.
47. Стандарт вищої освіти України: перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, галузь знань 01 «Освіта / Педагогіка», спеціальність 017 «Фізична культура і спорт». Затверджено та введено в дію наказом Міністерства освіти і науки України від 24.04.2019 р. № 567.
48. Фіцула М. М. Педагогіка: Навчальний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / М. М. Фіцула. – К. : Академвидав, 2003. – 528 с.
49. Фролова О. О. Організація практичної підготовки студентів спеціальності «Фізична культура і спорт»: реалії та потенціал міста Маріуполь (Донецька область) / О. О. Фролова, О. Я. Лисецька // Теорія і методика професійної освіти. – 2021. – Вип. 33. – Т. 1. – С. 132–135.
50. Хазим Т. Характеристика аспектов подготовленности тренера / Т. Хазим, В. Паевский // Слобожанський науково-спортивний вісник. – 2016. – № 5 (43). – С. 89–94.
51. Хижняк О. О. Практична підготовка сучасного тренера з боксу у закладах вищої освіти / О. О. Хижняк // Актуальні проблеми освіти і науки: досвід та сучасні технології : матеріали заочної Всеукраїнської науково-практичної конференції / за заг. ред. Л. А. Мартинець. – Вінниця: 2020. – С. 79–81.
52. Червона С. П. Вивчення думки студентів щодо результатів проходження практики за фахом (на прикладі студентів спортивних спеціалізацій ігрових видів спорту) / С. П. Червона // Спортивні ігри. – 2019. – № 3 (19). – С. 56–63.
53. Черненко С. Характеристика освітнього процесу підготовки майбутніх фахівців з фізичної культури і спорту / С. Черненко, О. Олійник,

- Ю. Сорокін, О. Коваль // Вісник Прикарпатського університету. Фізична культура. – 2020. – Вип. 36. – С. 84–94.
54. Шапаренко Е. В. Педагогічні умови формування професійно-рухової компетентності у майбутніх тренерів в закладах вищої освіти / Е. В. Шапаренко // Проблеми та перспективи розвитку фізичного виховання спорту і здоров'я людини : м-ли VI Всеукр. наук.-практ. конф. з міжнарод. участю (21–22 квітня 2022) / голов. ред. С. В. Синиця ; Полтав. нац. пед. ун-т імені В. Г. Короленка. Полтава : ПНПУ імені В. Г. Короленка, 2022. – С. 339–343.
55. Шинкарьов С. І. Теоретичні аспекти фахової підготовки майбутніх тренерів з легкої атлетики / С. І. Шинкарьов // Вісник Луганського національного університету імені Тараса Шевченка : Педагогічні науки. – 2020. – №1 (332). – С. 279–291.
56. Шиян Б. М., Вацеба О. М. Теорія і методика наукових педагогічних досліджень у фізичному вихованні і спорті / Б. М. Шиян, О. М. Вацеба / Навчальний посібник. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2008. – 276 с.
57. Юшко О. Технологія формування педагогічної майстерності у майбутніх тренерів // О. Юшко, Н. Борейко, Л. Азаренкова // Витоки педагогічної майстерності. – 2018. – Вип. 22. – С. 218–223.
58. Ясінець П. С. Професійна підготовка до тренерської роботи. – Київ : Лібра, 2008. – 212 с.
59. Ad-Hoc Group of Experts on EQF and Sport [Electronic resource]. – Access mode: [http:// ec.europa.eu/sport/library/ documents/ xg-goe-eqf-201209-final-rpt.pdf](http://ec.europa.eu/sport/library/documents/xg-goe-eqf-201209-final-rpt.pdf). 60.
60. Crespo M. The European Framework for the recognition of coaching competence and qualifications / Crespo M. // European Framework Coaching Qualifications-Crespo-London-2008 [Electronic resource]. – Access mode: <http://www.miguelcrespo>.
61. Duffy P. Implementation of the Bologna Process and Model Curriculum Development in Coaching Introduction / Duffy P/ [Electronic resource]. – Access

mode: <http://treinadores.pt/multimedia/imagens/artigos-publicacoes/>
implementation of the bologna process – coaching.

62. Duffy P. Sport Coaching and the European Qualifications Framework (EQF) / Duffy P. [Electronic resource]. – Access mode: [http://www.blosokics.be/Tewerkstelling/Gedeelde%20 %20 documenten/ Compententies/ 101219 EU voorzitterschap Sportcoaching-EQF](http://www.blosokics.be/Tewerkstelling/Gedeelde%20%20documenten/Compententies/101219EU%20voorzitterschap%20Sportcoaching-EQF).
63. Coaching as a ‘profession’: Challenges and future directions. / Duffy P., Hartley H., Bales J., Crespo M., Dick F., Vardhan D., Nordmann L., Curado J. (2011). // International Journal of Sport Science and Coaching. – 2011. – Vol. 5(2). – P. 93–124.
64. International Sport Coaching Framework [Electronic resource]. – Access mode: [http:// www.icce.ws/assets/files/news/ISCF](http://www.icce.ws/assets/files/news/ISCF) 1 aug 2012.
65. International Sport Coaching Framework [Electronic resource]. – Access mode: [http:// www.icce.ws/_assets/files/iscf-1.2–10–7–15](http://www.icce.ws/_assets/files/iscf-1.2-10-7-15).

Шановні студенти!

з метою визначення професійної готовності у процесі проходження практик проводиться анкетування для вдосконалення напрямів формування професійної підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту.

Ми гарантуємо таємницю заповненої анкети і сподіваємося що правдиві відповіді забезпечують одержання об'єктивної і достовірної інформації.

Заздалегідь дякуємо за Ваші відповіді.

АНКЕТА

Курс навчання _____

Стать: чоловіча _____ жіноча _____

1. Чи вважаєте за необхідне здійснювати у закладах вищої освіти України підготовку бакалаврів фізичної культури і спорту, як фахівців, готових і здатних до роботи за цим фахом?

- а) так, вважаю;
- б) частково;
- в) ні, не вважаю;
- г) важко відповісти.

2. Наскільки особисто підготовлені для організації й здійснення роботи з дітьми різних вікових груп за своїм фахом?

- а) повністю;
- б) частково;
- в) не підготовлений (а);
- г) важко відповісти.

3. Наскільки задоволені наявним навчально-методичним забезпеченням, необхідним для майбутньої професійної діяльності з метою організації та здійснення фізкультурно-оздоровчої роботи з дітьми різних вікових груп?»

- а) повністю;
- б) частково;
- в) не задоволений (а);
- г) важко відповісти.

4. Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст загальної фізичної культури?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

5. Чи поділяєте думку, що фізична культура – це сукупність досягнень суспільства у створенні і раціональному використанні спеціальних засобів, методів і умов цілеспрямованого фізичного та духовного вдосконалення людини?

- а) повністю;
- б) частково;
- в) ні;
- г) важко відповісти.

6. Наскільки підготовлені до використання засобів фізичної культури і спорту у своїй майбутній тренерській діяльності?

- а) повністю;
- б) частково;
- в) не підготовлений (а);
- г) важко відповісти.

7. Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання та зміст фізичного виховання і спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

8. Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання й зміст спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

9. Наскільки підготовлені для майбутньої професійної діяльності зі спортсменами високої кваліфікації?

- а) повністю;
- б) частково;
- в) не підготовлений (а);
- г) важко відповісти.

10. Чи володієте знаннями про сутність, мету, завдання та зміст рухової рекреації у спортивній діяльності?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

11. Чи володієте знаннями про сутність, мету й завдання фізичної реабілітації у спортивній діяльності?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

12. Чи володієте знаннями про сутність, мету й завдання фізичного розвитку?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

13. Чи володієте знаннями про вікові та індивідуальні особливості дітей у стані здоров'я?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

14. Чи володієте знаннями про основні завдання фізичного виховання і спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

15. Чи володієте знаннями з історії розвитку фізичної культури і спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

16. Чи володієте знаннями з історії Олімпійських ігор?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

17. Чи володієте знаннями щодо формування спортивного руху спортсменів в Україні?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

18. Чи володієте знаннями про успіхи українських спортсменів на Олімпійських іграх?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

19. Чи володієте знаннями про загальноприйнятту класифікацію спортсменів вищих досягнень?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

20. Чи володієте уміннями оцінювати об'єктивну і суб'єктивну цінність різних вітчизняних і закордонних систем фізичного виховання, спортивного вдосконалення, профілактики й оздоровлення дітей, дорослих?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

21. Чи володієте уміннями з урахуванням сучасного стану науки й передової практики добирати діагностуючі засоби та методи й оцінювати стан рівня розвитку морфофункціональних систем організму дитини, дорослих задіяних у регулярних заняттях спортом?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

22. Чи володієте уміннями з позиції гуманістичних і демократичних цінностей аналізувати ставлення суспільства до спорту як частини загальнолюдської культури й важливої сфери суспільства?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

23. Чи володієте уміннями з позиції сучасних досягнень психолого-педагогічної науки, інноваційних практичних технологій вивчати мотиви людей з метою індивідуалізації процесу засвоєння цінностей спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

24. Чи володієте умінням постійно оновлювати знання про психофізіологічні й медико-біологічні закономірності розвитку основних рухових якостей і рухових умінь дітей різних вікових груп, які займаються обраним видом спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

25. Чи володієте уміннями аналізувати конкретну професійну ситуацію, здобувати нові знання, необхідні для вирішення неординарних або непередбачених завдань, пов'язаних із заняттям з обраного виду спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

26. Чи володієте уміннями знаходити в «Інтернеті» необхідну інформацію, рефлексивно її аналізувати, співвідносячи з варіантами сформованих особистісних уявлень у галузі фізичної культури і спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

27. Чи володієте уміннями відслідковувати, аналізувати і на основі отриманих даних прогнозувати результат регулярних занять фізичною культурою і спортом з позиції педагогічних, біологічних, психологічних і соціальних дисциплін?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

28. Чи володієте уміннями визначати мету й завдання конкретного навчально-тренувального заняття та фізкультурно-оздоровчого заходу з дітьми, які займаються обраним видом спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

29. Чи володієте умінням здійснювати перспективне, поточне й оперативне планування навчальних, навчально-тренувальних і фізкультурно-оздоровчих занять з дітьми різних вікових груп?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

30. Чи володієте уміннями визначати рівень фізичної підготовленості й тренуваності дітей різних вікових груп, планувати засоби, методи й форми проведення занять із урахуванням даних медико-педагогічного контролю?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

31. Чи володієте уміннями розробляти програми спортивних свят, турнірів, олімпіад, показових виступів, змагань з різних видів спорту для дітей і спортсменів різної кваліфікації?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

32. Чи володієте уміннями використовувати тренажери для проведення практичних занять з фізичної культури і спорту?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

33. Чи володієте уміннями добирати різноманітні форми занять із урахуванням вікових, _орфо функціональних і індивідуально-психологічних особливостей дітей, рівня їхнього здоров'я, фізичної та спортивної підготовленості?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

34. Чи володієте уміннями здійснювати лікарсько-педагогічний контроль, профілактику травматизму, надавати першу долікарську допомогу, стежити за технікою безпеки?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

35. Чи володієте уміннями застосовувати комплекс методів і засобів для формування і навичок дотримання особистої гігієни, профілактики й контролю за станом спортсменів свого організму?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

36. Чи володієте уміннями та прийомами створення сприятливої атмосфери спілкування фахівця фізичної культури і спорту з дітьми?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

37. Чи володієте уміннями виконувати функції судді з певного виду спорту, в якому беруть участь діти і кваліфіковані спортсмени?

- а) володію;
- б) володію, але не достатньо;
- в) не володію;
- г) важко відповісти.

ДЯКУЄМО ЗА УЧАСТЬ В АНКЕТУВАННІ

КАРТКА

для оцінки рівня сформованості професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту під час практики виробничої

Показники професійної компетентності	№ з/п	Студент	Експертна оцінка		
			В	С	Н
Дидактичні вміння: вміння оцінювати об'єктивну і суб'єктивну цінність різних вітчизняних і закордонних систем фізичного виховання, спортивного вдосконалювання, профілактики й оздоровлення дітей.	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
Гностичні вміння: вміння аналізувати з позиції гуманістичних і демократичних цінностей ставлення суспільства до загальної фізичної культури як частини загальнолюдської культури й важливої сфери суспільства; вивчати з позиції сучасних досягнень психолого-педагогічні науки.	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
Проектувальні вміння: вміння визначати мету і завдання конкретного навчально-тренувального заняття з особами, що займаються фізичною культурою і спортом, фізкультурно-оздоровчого заходу, планувати засоби їхнього вирішення з урахуванням вікових, соціально-психологічних особливостей контингенту.	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
Конструктивні вміння: вміння реалізувати засобами загальної фізичної культури завдання виховання фізично здорової особистості в навчально-тренувальному процесі й під час проведення організаційно-масових заходів, рекреаційно-реабілітаційних занять.	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
Комунікативні вміння: вміння володіти прийомами створення сприятливої атмосфери спілкування фахівця з фізичної культури і спорту з людьми, що займаються фізичною культурою і спортом.	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				
Організаторські вміння: вміння організувати фізкультурно-оздоровчу, фізкультурно-масову й спортивну роботу в освітніх закладах, трудових, спортивно-оздоровчих таборах, навчально-тренувальних зборів, за місцем проживання, на виробництві, у навчальних та профілактичних установах.	1				
	2				
	3				
	4				
	5				
	6				

КАРТКА

для оцінки рівня сформованості професійної підготовки бакалаврів фізичної культури і спорту під час практики виробничої

№ з/п	Показники професійної компетентності	Самооцінка		
		В	С	Н
1	Оцінювальні вміння: вміння оцінювати об'єктивну й суб'єктивну цінність різних вітчизняних і закордонних систем фізичного виховання, спортивного вдосконалювання, профілактики й оздоровлення дітей.			
2	Гностичні вміння: вміння аналізувати з позиції гуманістичних і демократичних цінностей ставлення суспільства до загальної фізичної культури як частини загальнолюдської культури й важливої сфери суспільства; вивчати з позиції сучасних досягнень психолого-педагогічної науки.			
3	Проектувальні вміння: вміння визначати мету й завдання конкретного уроку, навчально-тренувального заняття з особами, що займаються фізичною культурою, фізкультурно-оздоровчого заходу, планувати засоби їхнього вирішення з урахуванням вікових, соціально-психологічних особливостей контингенту.			
4	Конструктивні вміння: вміння реалізувати засобами загальної фізичної культури завдання виховання фізично здорової особистості на уроках, в навчально-тренувальному процесі й при проведенні організаційно-масових заходів, рекреаційно-реабілітаційних занять.			
5	Комунікативні вміння: вміння володіти прийомами створення сприятливої атмосфери спілкування фахівця з фізичної культури і спорту з людьми, що займаються фізичною культурою і спортом.			
6	Організаторські вміння: вміння організувати фізкультурно-оздоровчу, фізкультурно-масову й спортивну роботу в освітніх закладах, трудових, спортивно-оздоровчих таборах, навчально-тренувальних зборів, за місцем проживання, на виробництві, у навчальних та профілактичних установах.			

АНОТАЦІЇ

Гончаренко І. Ю. Фахова підготовка бакалаврів фізичної культури і спорту в умовах проходження практик // Кваліфікаційна робота магістра / за спеціальністю 017 «Фізична культура і спорт». – Сумський державний університет, 2022. – 74 с.

Обґрунтовано й перевірено підготовку майбутніх бакалаврів фізичної культури та спорту у процесі виробничої і тренерської практик, яка інтегрує організаційно-педагогічні умови та досягнення очікуваного результату – задовільного, доброго, відмінного рівня готовності до професійної діяльності. Вдосконалено існуючі положення контекстного підходу в підготовці бакалаврів з фізичної культури та спорту до професійно-педагогічної діяльності.

Практичне значення роботи полягає в тому, що визначено напрями формування професійно підготовки бакалаврів фізичної культури та спорту згідно системної організації освітнього процесу закладів вищої освіти й водночас як підсистеми професійної підготовки майбутніх інструкторів-методистів фізичної культури і спорту, тренерів з видів спорту.

Ключові слова: бакалавр фізичної культури та спорту, виробнича практика, тренер з виду спорту, професійна діяльність, анкетування.

Goncharenko I. Yu. Professional training of bachelors of physical culture and sports in the conditions of practical training // Master's qualification work / specialty 017 «Physical culture and sports». – Sumy State University, 2022. – 74 p.

The preparation of future bachelors of physical culture and sports in the process of production and coaching practices, which integrates organizational and pedagogical conditions and the achievement of the expected result - a satisfactory, good, excellent level of readiness for professional activity, is substantiated and verified. The scientific provisions of the contextual approach in the preparation of bachelors in physical culture and sports for professional and pedagogical activities have been improved.

The practical significance of the work is that the directions of professional training of bachelors of physical culture and sports are determined according to the system organization of the educational process of higher education institutions and at the same time as subsystems of professional training of future methodical instructors of physical culture and sports, sports coaches.

Keywords: bachelor of physical culture and sports, industrial practice, sports coach, professional activity, questionnaire.